

Naročnina mesečne
18 Lir, za inozemstvo
31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Cek. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inzerat.
Podružnice:
Novo mesto.

SCLOVENECC

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tuje-
ga izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.

Filiale:
Novo mesto.

Romunija tesno ob strani osi

Konec junija je prišel v Rim na uradni obisk podpredsednik romunske vlade prof. Mihail Antonescu in ves čas svojega bivanja v Italiji je bil ugleden romunski državnik gost italijanske vlade. V Benetkah se je sešel z državnim podtajnikom za zunanje zadeve eksk. Bastianinim in eksk. Bastianini je nato gosta spremljal v Rocca delle Caminate, kjer je prof. Antonescu Duce zadržal ves dan dne 1. julija v dolgih in pristranih razgovorih. Med temi razgovori, ko so bila do temelja proučena vsa vprašanja, ki se nanašajo na splošen položaj, je bila ugotovljena popolna enotnost pogledov Italije in Romunije na politično in vojaško vodstvo sedanje vojne. Obe državi sta čvrsto odločeni nadaljevati s tesnim sodelovanjem za dosego skupnih ciljev.

Ta obisk podpredsednika romunske vlade prof. Antonescu v Italiji je velik dogodek posebnega pomena. Poudariti je namreč treba, da je bil eksk. Antonescu dosedaj edina visoka osebnost držav trojne zveze, ki še ni prišla na uradni obisk v Italijo. Zato je ta obisk izredno dobrodošel in se razgovori, ki jih je imel Duce s prof. Antonescem, prav posebno pomembni.

Italija namreč ve in prav dobro pozna veliki delež, ki ga Romunija doprinese skupni borbi. Romunija pa to skupno borbo nove Evrope proti boljševizmu in anglosaski plutokraciji mobilizira vse svoje velike energije in je postavila v bojno vrsto vse svoje oborožene sile. Romunske divizije so se skupno z italijanskimi in nemškimi vojnimi silami izredno junsko in požrtvovalno vojskovala na vzhodnem bojišču. Romunski vojak se je junosko uveljavljal v bitkah pri Odesi, pri obleganju Sebastopola in njegov delež je bogat in plemenit pri bojih na Kubanju. S svojo krvjo in s svojo požrtvovalnostjo je romunski junak dokazal, kako močan in pomemben je položaj Romunije na vzhodu Evrope, kjer je Romunija trden in močan branik proti nevarnostim z vzhoda.

Romunija je to nevarnost boljševizma kot bližnja sosedna Sovjetske Rusije prav dobro spoznala in čutila, najbolj občuten udarec pa je Romunija od boljševizma doživela tedaj, ko je v juniju 1940 sovjetska vlada z vsem nasiljem sklenila odvzeti Romuniji Besarabijo in severno Bukovino. Nadaljuje poteze sovjetske imperialistične diplomacije pa so se še bolj razkrinkale tedaj, ko je boljševiška vlada z vso silo pritiskala še na baltske države. Vsem državam na vzhodu je bilo tedaj prav jasno, kaj hoče Sovjetska Rusija.

Sovjetski nastop proti Romuniji in zasedba Besarabije in severne Bukovine pa sta bila samo prvi korak v smeri boljševiškega prodiranja proti Balkanu. Države sil osi so kmalu mogle razbrati namene te sovjetske imperialistične politike in tako je prišlo do dunajske razsodbe držav osi v avgustu 1940, ko sta Italija in Nemčija z dunajskimi sklepi zajamčili Romuniji njene narodne meje. S temi sklepi je bila Romuniji priznana naloga branika zahoda pred ruskim imperializmom.

Med Antonescovim bivanjem v Italiji je bila tudi izmenjena ratifikacijska listina o kulturnem sodelovanju med Italijo in Romunijo. V svojih pozdravnih brzojavkah je prof. Antonescu sam poudaril svojo veliko vero v bodočnost latinstva in latinskih narodov. Stoletne tradicije kulturnih vezi med Italijo in Romunijo odlično plemenitujejo sodelovanje Romunije na strani Italije in držav osi za bodočnost nove Evrope. Obisk visokega romunskega državnika v Italiji je tako še bolj tesno povezal Romunijo na stran tistih držav v Evropi, ki se vodilno uveljavljajo za uvedbo novega reda in nove harmonije med evropskimi narodi. S svojim bojem proti boljševizmu Romunija ne služi samo koristim in interesom svoje državne politike, ampak tudi Evropi. V tem boju pa je Romunija tudi tesno povezana z Madžarsko in Madžarska proti Romuniji sta danes na skupni črti v boju proti razkrajalnim silam boljševizma v jugovzhodni Evropi.

Italijanski narod - nezrušljiv branik proti sovražniku

Ducejev govor v odmevih svetovnega tiska

Kopenhagen, 7. julija. AS: Vsi danski dnevniki prinašajo na prvih straneh pod velikimi naslovi Ducejev govor in zlasti podčrtavajo tiste odstavke, v katerih se izraža soglasna volja italijanskega naroda združiti se v nezlomljiv branik proti slehernemu poskusu vdora. Prav tako listi podčrtavajo odločnost italijanskega ljudstva vojskovati se do zmage.

Madrid, 7. julija. AS: Španski listi obsežno objavljajo komentarje tujega tiska, o Ducejevem govoru, prav tako pa tudi komentarje italijanskega tiska. Listi podčrtavajo, da je imel govor velik odmev med italijanskim ljudstvom, ki danes bolj ko kdaj veruje v zmago in je odločno zmago dočeli. »Alcazar« komentira v poročilu iz Rima Ducejeve besede in poudarja, kako Mussolini dobro pozna vse narodno delovanje, kako ljubi svoj narod, katerega je iskreno pohvalil. Govor je bil nova pobuda za boj.

Helsinki, 7. julija. AS: Finski tisk objavlja oštrja poročila o Ducejevem govoru, in sicer pod

zelo vidnimi naslovi. Listi zlasti podčrtavajo, da je italijanski narod čvrsto odločen vojskovati se do zmage. Finski listi objavljajo Ducejev govor pod naslednjimi naslovi: »Mussolini je varen zmage«, »Italija se bo vojskovala do zmage, zatrjuje Mussolini, ker bi se sicer morala Italija odreči svojemu mestu kot velesilac«.

Stockholm, 7. julija. AS: Švedski listi komentirajo danes Ducejev govor v svojih dopisih iz Rima. »Stockholm Tidning« poudarja, da bo italijanski narod nadaljeval z vojskovanjem do konca, dasi je Italija podvržena živčni vojni s strani Anglije in Amerike. Zavezniki se trudijo delati razliko med fašisti in nefašisti in to ni prav, ker je tudi nefašist vedno Italijan, ki ne more ničesar pričakovati od zavezniške zmage. Dopisnik nato podčrtava delo, ki ga je fašistična Italija opravila pri organizaciji odpora vsega naroda proti grozeči invaziji. Svoje poročilo zaključuje dopisnik z gotovostjo v zmago, ki jo je podčrtal Mussolini.

Žaloigra Sikorskega

Z letališča v Gibraltarju je odletelo na svojo pot angleško letalo, ki ga je vodil češki letalec. Kmalu nato je letalo zavil močan plamen, letalo je nato tresčilo na tla in izpod ruševin letala so potegnili zgojenele ostanke generala Sikorskega, predsednika tako imenovane poljske vlade v Londonu, ostanke njegove hčerke in še ostanke članov poljskega spremstva, ki je svojega vojnega ministra in vrhovnega poveljnika poljskih oboroženih sil spremljalo z Bližnjega vzhoda nazaj v London. V začetku je to letalsko nesrečo zajel val začudenja, kmalu pa je ves svet prešel v prepričanje, da je general Sikorski žrtev »Intelligence Service«a. Morilec te tajne angleške policije so se Angleži vedno posluževali tedaj, kadar so morali s sveta spraviti osebnost, ki je bila njihovi politiki v napotje ali pa odveč.

Po poročilih, ki prihajajo iz Ankare, je general Sikorski na zborovanju poljskih beguncev v Beirutu izjavil, da se še ni poleg njegov spor z angleškimi krogi o zvezah med Poljsko in Sovjetsko Rusijo. Ta spor se je po njegovem mnenju zadnje dni še celo zaostril. Sikorski je bil sicer poslušen izvrševalec angleških ukazov, vendar pa ni mogel prenesti vseh spletk angleške politike. In ta spletko angleške zahrbtnosti je v zadnjem času predvsem zahtevala od njega, da se Poljaki ne smejo razburjati nad grozotami katinske jame, pač pa da se morajo podvreči ukazom in željam boljševiške vlade, ki je še pred kratkim spodila veleposlanika poljske vlade iz Moskve.

Sikorski je v zadnjem času še skušal zadostiti angleškimi željam in je sklenil organizirati poljsko begunsko vojsko v okviru angleške vojske, pripravljen bi bil celo preiti čez katarsko zadevo, ni pa mogel odnehati od zahtev, da se morajo iz Sovjetske Rusije vrniti tisti Poljaki, ki jih boljševiška vlada nasilno zadržuje na svojem ozemlju.

Toda angleška vlada se je preveč predala svojemu boljševiškemu zavezniku. Sikorski je bil njenim računom v preveliko napotje. Pred nekaj meseci je nek drugi državnik ovrnil angleške namene. Bil je to admiral Darlan v Severni Afriki. Morilec angleške tajne policije so organizirali umor Darlana z isto hladnokrvnostjo, kakor je sedaj bila organizirana smrt generala Sikorskega. Angleška vlada, ki je povzročila sedanje svetovno klanje z izgovorom in s pretevejo, da brani Poljsko in njene koristi, je sedaj hladno pristala na odstranitev generala

Sikorskega, ker mora ista Anglija prištati na to, da se Poljska prepusti in preda tečajam in željam sovjetskega imperializma. Sikorski je bil v napotje računom angleškega in sovjetskega zavezništva in zato je moral omahnuti v smrt.

Sikorski slutil, da ga zasledujejo

Algeciras, 7. julija. AS: O letalski nesreči, katere žrtev je bil general Sikorski, so se izvedele iz Gibraltarja naslednje podrobnosti:

Letalo, ki je generala Sikorskega pripeljalo iz Egipta v Gibraltar, na letališču v Gibraltarju ni bilo postavljeno pod stražo, kakor je to običajno za letala, ki prevažajo visoke angleške in ameriške osebnosti. Letalo so kratko malo pustili tam, kjer je pristalo. Ko je letalo odletelo, so kmalu opazili, kako je iz letala švigal plamen, ki ga je povzročila eksplozija.

Med svojim bivanjem v Gibraltarju je bil Sikorski zelo nervozen in v skrbeh, ker je že v Egiptu opazil, da ga stalno zasledujejo. Tudi če se je vozil v avtomobilu, so takoj v naslednjem avtomobilu krenili za njim sumljivi tipi. Te sumljive ljudi so opazili celo ljudje iz spremstva Sikorskega. Te slutnje so napotile Sikorskega, da je še splošil konec svojega bivanja v Egiptu in je sklenil vrniti se v London prej, kakor pa je v začetku nameraval. Tako tudi ni obvestil angleške vlade o tem, kdaj pride v London.

Pogreb žrtev v Gibraltarju

Madrid, 7. julija. AS: Poročila iz La Linee pravijo, da so v Gibraltarju že pokopali dve žrtvi letalske nesreče, pri kateri so našli smrt general Sikorski in še 17 drugih oseb. Smrtne ostanke predsednika poljske vlade bodo balzamirali, prav tako pa tudi ostanke njegove hčerke, ostanke angleškega letalskega atašaja, ki jih je spremljal, in vse tri bodo nato prepeljali v London.

Novi turški veleposlanik pri italijanski vladi

Ankara, 7. julija: Za novega turškega veleposlanika v Italiji je bil imenovan Rušen Ehrev, turški poslanik v Budimpešti. Novi veleposlanik se je udeleževal v častnikarstvu in v književnosti. Sodeloval je pri pokretu Kemala Atatürka.

Bollettino No 1138

Un sommergibile nemico affondato

20 velivoli nemici abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Unità navali italiane e tedesche, agendo in cooperazione nel Mediterraneo, hanno affondato un sommergibile nemico.

Palermo, Trapani, Porto Empedocle, Catania, Marsala e alcune minori località della Sicilia e della Calabria sono state bombardate da formazioni avversarie alle quali l'aggiustato fuoco delle artiglierie contraeree italiane e germaniche infliggeva la perdita di diciotto apparecchi.

Due quadrimotori venivano inoltre abbattuti dalla nostra caccia.

Le perdite finora accertate fra la popolazione, per le incursioni citate dai Bollettini Nr 1137 e 1138, sono le seguenti:

A Marsala cinque morti; a Sciacca due morti e un ferito; a Ramacca (Catania) quaranta morti e sei feriti; a Castel di Iudica (Catania) quattro morti e sette feriti; a Iachino (Reggio Calabria) un morto e sei feriti; a Loei (Reggio Calabria) un morto e cinque feriti.

Le unità navali che hanno affondato il sommergibile nemico segnalato nel Bollettino odierno, sono al comando dei capitani di corveta Carlo Thorel e Niccolò Nicolini e dello oberleutnant zur See Heinz Obenhaupt.

I velivoli distrutti dal tiro contraereo sono precipitati nelle seguenti località:

Quattro a Palermo (due in fiamme nei pressi di Mongerbino, uno in Città in Via Oretto, uno nel centro del Golfo), cinque a Trapani, sei a Porto Empedocle, uno a Catania e uno a Marsala.

Vojno poročilo št. 1138

Sovražna podmornica potopljena

Sestreljenih je bilo 20 sovražnih letal

Glavni Stan Italijanskih oboroženih Sil objavlja:

Italijanske in nemške pomorske edince v sodelovanju na Sredozemskem morju so potopile sovražno podmornico.

Palermo, Trapani, Porto Empedocle, Catania, Marsala in nekateri drugi manjši kraji na Siciliji in na Kalabriji so bili bombardirani od sovražnih oddelkov, katerim je točno streljanje protiletalskega italijanskega in nemškega topništva prizadelo izgubo 18 letal.

Dve štirimotorni letali pa so še sestrelili naši lovci.

Doslej ugotovljene izgube med prebivalstvom zaradi poletov, omenjenih v uradnih poročilih št. 1137 in 1138, so naslednje:

V Marsali 5 mrtvih, v Sciaci 2 mrtvi in 1 ranjen, v Ramaci (Catania) 40 mrtvih in 6 ranjenih, v Castel di Iudica (Catania) 4 mrtvi in 7 ranjenih, v Iachino (Reggio Calabria) 1 mrtve in 6 ranjenih, v Loeiu (Reggio Calabria) 1 mrtve in 5 ranjenih.

Pomorske edince, ki so potopile sovražno podmornico, omenjeno v današnjem vojnem poročilu, so pod poveljstvom korvetnega kapitana Carla Thorela in Niccolò Nicolini in pomorskega nadporočnika Heinza Obenhaupta.

Sestreljena letala pa so treščila na tla v naslednjih krajih:

Štiri v Palermo (dve v plamenih blizu Mongerbina, eno v mestu v Via Oretto, eno pa v središču zaliva), pet v Trapaniju, šest v Porto Empedocle, eno v Catiniji in eno v Marsali.

Globok vdor v sovražne postojanke med Orlom in Bjelgorodom

Nad 300 sovjetskih oklepnih vozil in 637 sovjetskih letal uničenih
Nemške podmornice potopile na Atlantiku 9 ladij

Hitlerjev glavni stan, 7. julija. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo naslednje poročilo:

Na področju Bjelgoroda in južno od Orla so se tudi večerj izjalovili hudi napadi, ki so jih uvedli Sovjeti z zelo močnimi in že tedne prej pripravljenimi oddelki. Temu nasproti pa so naše čete z učinkovito podporo letalstva same prešle v napad. Posrečilo se je vdreti globoko v sovražne postojanke ter sovražniku prizadeti najhujše izgube. Samo oddelki kopne vojske so uničili ali onesposobili za kretanje nad 300 sovražnih oklepnih voz, deloma najnovejše gradnje. Tudi v zraku je prišlo nad tem bojnimi področjem do ogorčenih borb z močnimi sovjetskimi letalskimi oddelki. V dnevih 5. in 6. julija je bilo v letalskih borbah in po zaslugi protiletalske obrambe sestreljenih 637 sovjetskih letal, med njimi veliko število bojnih letal pri 41 lastnih izgubah. Močni oddelki bojnih letal so bombardirali razen tega dovodne zveze, letališča in kolodvorske naprave v sovražnikovem zaledju z dobrim učinkom.

Nova Rusija vstaja: armada Vlasova

Dolga doba nadvlade Sovjetov nad staro svetlo Rusijo je zgradila svoj sistem tako, da je skušala izključiti vse, kar se je dogajalo izven komunističnega kotla. Nobena stvar iz sveta ni smela biti znana. Ljudstvo je bilo tako ustrahovano s kruto propagando, da mu ne bi smelo priti niti na mar, da bi se upiralo vsem tistim nepotrebnim omejitvam svobode in napredka.

Ta hudi sistem se je mogel obdržati le dotlej, dokler ne bi prišel kak zunanji činitelj, ki bi utegnil prišiliti rusko ljudstvo, da bi spoznalo tudi svoje sosedo. Temeljna ruska napaka je bila ta, da so tako olajšali nastanek vojne, ne da bi jo zavirali, saj stari sistem, izjaviti zunanjo vojno, da ne bi nastal nemir v notranjosti države, ni mogel imeti svojega vpliva v novem boljševiškem terorju. To je bila obča ruska napaka in tako bo morala Rusija spoznati ta svoj greh in se vrniti med evropske narode in k svoji vzhodni mentaliteti.

V Rusiji jim je bilo znano, da biva protiboljševiško gibanje, ki bi utegnulo zopet vzpostaviti nekdanjo »sveto Rusijo«. Vedeli so, da se tako imenovani beli Rusi še zmeraj borijo, dasi največkrat zgolj na papirju, za obnovo stare domovine, in da ne bi Rusija služila pohlepnosti Judov in komunistov.

A to gibanje — kot vsa gibanja, ustvarjena in započeta po ljudeh, ki so se oddaljili od svoje zemlje, je po malem izgubljalo svojo življenjsko silo, ker se je preveč oddaljilo od pravega ruskega ljudstva, zatekajoč se v varstvo že preživetih časovnih dob, ki se na noben način niso mogle zadržati v narodu.

Toda v notranjosti ruskega pekla je zorelo novo gibanje. Bili so ljudje, ki so jih oddaljili od njihovega temelja in so skušali dati spoznanje voditeljem in ljudskim množicam o nevarnostih, ki bi utegnile škodovati sprčo zmotnega vodstva naroda. To ljudstvo je bilo mahoma v zvezi z vzhodom in je dognalo, da so napake, ki so jih prištevili k novemu svetu, izključno zmotne sovjetske Rusije in njih voditeljev. To ljudstvo se je zbralo naprej duhovno, nato pa dejansko okrog pogla-

varja, ki bi mogel — ne kot oseba, a kot vodnik — predstavljati bodočnost njih domovine, to je krog generala Vlasova, ki si je dal to nalogo, da bi to ljudstvo organiziral in mu pomagal, da bi ustvarilo iz ruševin in obupnega stanja vse tisto, kar je še ostalo od zemlje njih očetov, od »svete Rusije«.

V tem podvigu je bila vsebovana zgolj ljubezen do domovine in hotenje za doseg ljudskega blagostanja, ki se je bilo uničilo po napadni miselnosti tujcev, ki so se bili polastili države Romanovih.

Podlaga tej obnovi je bila predvsem vera. Sovjetska vlada je bila takoj spoznala, da jo bo najbolj ovrnila vera. Vere ni smelo biti, saj je vera najbolj intima in najbolj sveta vez med ljudstvom, ki družijo človeka s človekom in spaja ves narod. In vprava vera je bilo prvo, kar se je dvignilo iz dna duš in se zoperstavilo boljševizmu, da se obnovi najbolj sveta tradicija »svete Rusije« in zgodovine očetov.

Toda vzpostavitev države na podlagi vere še ni zadostni činitelj za njen obstoj. Vera je ogrodje življenja kakega naroda, ni pa še vse.

Zatorej so čete, ki so na kile Vlasova prihiteli pod varstvo svetlih ikon, prevzele tudi politični nadrž, ki se bo po njem vzpostavilo narodno gospodarsko življenje po znani in ko bo mir. Gospodarsko in socialno življenje, ki se na podlagi prestalih preiskusnj ne bo dosti razlikovalo od gospodarskega in socialnega življenja mladih narodov osi, ki so po korporativnem sistemu, s sodelovanjem vseh družabnih slojev in naslanjajoč se na vsa produktivna območja, našli pravično ravnanje. Vse to pa so upali kapitalistični in demagoški sistemi doseči s samimi utvarami protičloveške miselnosti.

To je tista trezna podlaga, ki se je z njo pojavila pred svetom armada generala Vlasova; pojavila se je kot živahna in delovna množica, da uresniči tisto gibanje, ki je svet toliko let čakal nanj, da se obnovi v Rusiji uravnovešeno politično stanje, da se vzpostavi red in civilizacija v tisti zmešnjavi, ki jo je prikladal na dan vzhodni in tartarski nered židovskega boljševizma. (ARU.)

Novi italijanski poslanik v Sofiji izročil poverilne listine kralju Borisu

****Sofija, 7. julija. AS.** Ko je novi italijanski poslanik v Sofiji Mamelli izročil poverilna pisma kralju Borisu, je v svojem govoru poudaril vezi simpatije in prijateljstva, ki vežejo tesno oba naroda, ki imata iste ideale reda in pravice.

V svojem odgovoru je kralj Boris poudaril, da so vezi pristranske prijateljstva že dolgo povezovali obe državi. Nič manj važne vezi niso bile utrjene med nami z dejstvom personalne zveze med krono Italije in Albanije in nato v zvezi z dogodki na Balkanu, ki so ustvarili Albanijo in Bolgarijo skupne meje. Te vezi so temelj za ko-

ristno in trajno sodelovanje med Italijo in Bolgarijo. Te vezi temelje bistveno na medsebojni simpatiji in razumevanju skupnih koristi naših dveh narodov, ki stremijo za istimi ideali. Ti ideali pa so ohranitev civilizacije, ureditev novega reda in boljša pravica na svetu. Za te ideale se vojskujejo s trdno vero v zmago države trojne zveze. Potem ko je izrekel najboljše želje za italijansko kraljevsko družino in za srečo Italije, je kralj Boris izrekel besede dobrodošlice ministru Mamelliju.

Nemška vlada objavlja »Belo knjigo« o odgovornosti za napade na neoborožena mesta

Berlin, 7. julija. AS. Nemško zunanje ministrstvo je izdalo »Belo knjigo«, ki dokazuje, da je Anglija kriva začetka letalskih napadov na civilno prebivalstvo. Prva vrsta listin iz l. 1942, torej iz dobe, ko so nemški zastopniki na konferenci za omiljenje bojnih načinov vztrajali pri tem, da je sploh treba opustiti misel na letalsko bombardiranje ter se sploh bolj po človeško vojskovati. Poleg nemških predlogov v tem smislu objavljajo »Bela knjiga« tudi predloge, ki so jih svoj čas dali angleški in ameriški politiki, med drugimi tudi Chamberlain, ter jih z dejstvi gladko zavračajo. Potem slede Führerjeve izjave o dolžnosti držav, da se vojskujejo po človeško, izjave, ki so se jim pridružili leta 1939 vsi predsedniki vlad, tudi Roosevelt.

Listine, ki so prišle v roke nemškimi oblastem po vojni s Francijo, pričajo, da sta si angleško in francosko vrhovno poveljstvo čisto drugače zamišljala letalsko vojno, kakor pa bi morala biti po sporazumih, doseženih med državami. Te listine tudi odkrivajo načrt za načrtno bombardiranje nemških industrijskih mest. Očlik, ki ga je Roosevelt pozneje naslovil na svet, da je treba omejiti uporabo bojnih sredstev, zlasti bombardiranje civilnega prebivalstva, se je izkazal samo za spletko, s katero da je Amerika hotela pridobiti časa, in da bi zagnala ljudstvo, ki živi v dobri veri, pesek v oči.

»Bela knjiga« potem govori o vojni s Poljsko ter pravi med drugim, da se je ta vojna odigrala po strogih Hitlerjevih navodilih in da so se nemški letalci pri metanju bomb vedno skrajno skrbno držali ukaza, da smejo točiti zgolj vojaško važne cilje.

Bombardiranje Varšave — pravi določeno »Bela knjiga« — so nemški oboroženi silam vsilile iste poljske vojaške oblasti, ki so bile iz poljske prestolnice naredile pravcato vojaško središče. Nekaj dni po padcu Varšave je Hitler naslovil na vojskojuče se države in Mednarodni Rdeči križ vojskojuče, naj bi bila vojna bolj človeška. A tudi ta novi predlog je bil odbit, in xprav tedaj se je zgodilo, da so Angličji začeli s svojimi prvimi letalskimi napadi na nemško civilno prebivalstvo. Kakor se boste še spomnili, je do teh prvih angleških napadov prišlo v noči na 12. januar 1940, in sicer na otoku Syltu. S tem je sovražnik končno začel z letalsko vojno proti mestom, ki nimajo obrambe, t. j. proti civilnemu prebivalstvu. Kot posledica tega je prišlo povračilo Angliji, toda šele po več mesecih od prvega britanskega napada in šele potem ko je Hitler še enkrat opominjal.

»Bela knjiga« nato navaja govore in članke angleških in ameriških politikov, v katerih so vztrajali na tem, da je treba neusmiljeno in z vsemi sredstvi nadaljevati letalske napade ne samo proti Nemčiji, temveč tudi proti Italiji in Japonski. »Zdaj, ko je sovražnik svoj načrt začel izvajati,« piše Bela knjiga, »je ves svet priča divjaških angleško-ameriških letalskih napadov na starčke, ženske in otroke, in ves svet obtožuje Churchilla in Roosevelta, da sta v največji meri kriva tega pobijanja. Toda sovražniki naj ne mislijo,« — končuje ta nova nemška dokazilna listina — »da bodo lahko nekanovano nadaljevali s takšnimi napadi. Povračilo za njihove zločine nad evropsko omiko bo prišlo in bo neusmiljeno. Oko za oko, zob za zob — pravi dobesedno Bela knjiga. »Kadar pride primeren trenutek, bo sovražnik prejel zaslužen kazen.«

Berlin, 7. julija. AS. Bela knjiga, ki jo je objavilo nemško zunanje ministrstvo, objavlja kot dokaz, da so Angličji prvi začeli z napadi na civilno prebivalstvo podatek, kako so angleška letala v noči na 12. julij 1940 napadla mesto Sydl, vendar pa nemški viri opozarjajo, da so Angličji v septembru 1939 napadli dansko mesto Esbirk. Angleška letala so vrgla štiri razdiralne bombe, ki so

Buenos Aires, 7. julija. AS. Semkaj so prispele novice, da se je stavka ameriških rudarjev razširila še na srednjo Alabamo. V srednji Pensilvaniji so morali zapreti še dva rudnika. V Pensilvaniji stavka eedaj 25.000 rudarjev.

Bitka pri Novi Gvineji

Tokio, 7. julija. Japonski glavni stan poroča, da so sovražne vojne ladje, ki se udeležujejo v vodah okoli Salomonskih otokov, akusale dne 30. junija zavzeti Novo Georgijo, potem ko so izkrcali čete na otoku Rendovi. Sedaj so v teku boji na raznih krajih tega otoka. Boji v zalivu Kula, severnozhodno od Nove Gvineje, pa so se do sedaj tako razvijali:

Posadka na Novi Gvineji, ki jo tvorijo mornarica in armada, je skupno z japonskim brodom jutra 5. julija potopila tri sovražne vojne ladje neznane vrste. Dne 5. julija pa so edine japonske mornarice sestrelile 10 sovražnih letal nad zalivom Kula. Ponoči dne 6. julija je skupina japonskih rušilcev napadla močno sovražno skupino, ki je štela 10 križark in več rušilcev. Med boji so Japonci potopili eno križarko in eno poškodovali.

General Giraud se ne bo več vrnil v Afriko?

Tanger, 7. julija: Francoska severna Afrika se ne more pomiriti in javno mnenje je te dni zopet zelo razburjeno zaradi ukrepov, ki so jih objavili upravni načelniki, ki jih je imenoval general de Gaulle. Novi generalni resident v Maroku Puata je odstavil 27 visokih uradnikov civilne uprave in to samo v Casablanci, Rabatu in Uldi, češ da niso dovolj hitro pristopili k de Gaulloviemu pokretu. Večina teh visokih uradnikov so družinski očeti, ki pa v Afriki ne bodo mogli več dobiti službe, v Francijo pa se tudi ne morejo več vrniti. Njihov položaj je tedaj zelo dramatičen. Čiščenje se stalno nadaljuje in sedaj podpisuje vse ukaze samo general de Gaulle, medtem ko se stalno širijo novice, da se general Giraud ne bo več vrnil v Afriko. Te novice pa širijo de Gaullovi pristasi, da bi Giraudove somišljenike izzvali k nepremišljenemu dejanju in nato lahko nastopili proti njim.

Gospodarstvo

Trgovska strokovna šola zaključila šolsko leto

Konec junija je zaključila trgovska strokovna šola Zdrženja trgovcev v Ljubljani šolsko leto s šolsko proslavo. Na slavnosti je govoril ravnatelj šole Rado Grum in poudaril pomen šole, ki nudi trgovskemu naraščanju potrebno izobrazbo. Kakor druga leta so tudi letos ljubljanski trgovci najprirednejšim učencem in učenkam dali lepe darove. Te je na slovesnosti razdelil predsednik šolskega odbora g. Anton Verbič. Poleg darila Zdrženja trgovcev so darovali znatne darove v denarju g. Jože Verovšek, g. Karel Prelog, g. Ivan Gregorc, g. Avgust Volk, g. Kristijan Cermelj in tvrdke A. Žibert. Skupna nabavna in prodajna zadruga, Nova založba in Učiteljska knjižarna.

Iz šolske statistike je videti, da je v zadnjih dveh letih število vpisanih učencev in učenek padlo za polovico. Letos je bilo vsega skupaj 129 učencev (48) in učenek (81). Izdelalo je 36 učencev in 68 učenek. Padli so samo trije, ostali pa so ostali s popravniimi izpiti.

Najvišje cene za olivno olje

Visoki komisar je odredil naslednje najvišje cene za olivno olje:

Pri prodaji na debelo za 100 kg 1500 lir franko skladišče, užitina vračunana; pri prodaji na drobno 15 lir za liter, franko trgovina; vsiete so vse druge dajatve.

Nove najvišje cene za zgodnji krompir. Visoki komisarjat je za uvoženi zgodnji krompir določil najvišje cene takole: na debelo za 180 kg 195 lir, franko skladišče, vključno javne dajatve; na drobno 2.40 lire za kilogram.

Najvišje prodajne cene za volnene odpadke je določil Visoki komisarjat, in sicer v prodaji na drobno: za krojaške volnene odpadke 18 lir za kilogram; za pletilske volnene odpadke 26 lir, franko skladišče v Ljubljani, vključno javne dajatve.

Finančno udejstvovanje družbe Finsider. Družba italijanske težke industrije Finsider je za leto 1942 izplačala 6,5% dividendo skupno v znesku 152 milijonov lir. Štiri glavna podjetja, ki jih kontrolira Finsider, imajo naslednje delniške glavnice: Iva 1250 milijonov, Terni 1500 milijonov, Siac 500 milijonov in Dalmine 120 milijonov lir.

Elektrifikacija italijanskih železnic. V proračunskem letu 1941-42 je doseglo elektrificirano železniško omrežje v Italiji skupno dolžino 3430 km, medtem ko je ob zaključku prejšnje proračunske dobe merilo le 5218 km. Električna energija, ki so jo za elektrificiranje železnice proizvedle železniške hidrocentrale je dosegla v zadnjem proračunskem letu 645 milij. kWh, v proračunskem letu 1940-41 pa 495 milij. kWh. Zasebne hidrocentrale pa so dobavile v proračunski dobi 1941-42 1543 milij. kWh, v prejšnjem obdobju pa 1308 milij. kWh. V zadnjem proračunskem letu je oskrbovalo električno omrežje železnice 33 central s skupnim instaliranim učinkom 680.000 kWh. Od tega je samo

9 železniških hidrocentral premoglo 261.500 kWh. Stroški za električno energijo so znašali 7,73 centesima za kWh proizvedeno v hidrocentralah državnih železnic. Medtem ko je povprečna cena za zasebni električni tok, dobavljen železnicam, znašala 10,02 za kWh.

Nova kemična delniška družba v Belgradu je bila ustanovljena pod naslovom »Chemoplarmac« d. d. Zastopala bo nemško kemično in farmaceutsko industrijo ter bo kupčevala s precizijskimi in optičnimi instrumenti ter fotografiskimi potrebščinami. Delniška glavnica znaša poldrug milijon dinarjev.

Zamenjava osebnih izkaznic za neobveznike

Od četrta 8. julija dalje se bodo sprejemale prošnje za zamenjavo osebnih izkaznic tudi za moške v starosti nad 50 let in za ženske, ki imajo stalno bivališče v Ljubljani.

Sprejemanje se bo vršilo na istih poslovalnicah kot doslej in sicer:

I. Poslovalnica v Puccinjevi ulici št. 2, pridišje za mestne okoliše, ki leže severno od Rožnika in Tivolija ter proge Rakek—Zalog do Šmartinske ceste (Šiška, Dravljje, Bežigrad, Svetokriški okraj, Koseze, Dolnice, Zapuže, Podutik, Glince).

II. Poslovalnica v šoli na Grabnu, Cvojza cesta, za mestne okoliše, ki leže med Rožnikom—Tivolijem in Ljubljano do Šubičeve ulice in njenega podaljška do Ljubljane (Rožna dolina, Vič, Glince, Brdo, Trnovo-Krakov, Mesni log, Mirje, Gradišče).

III. Poslovalnica na magistratu, Mestni trg 2-II za mestne okoliše med Šubičovo ulico in njenim podaljškom do Ljubljane ter ob Ljubljani navzgor na eni strani ter Resljevo cesto — Kopitarjevo in Strelisko ulico in Golovcem na drugi strani (Novo mestno središče, Staro mesto, Prule, Galjevia, Dolenjska in Lžanska cesta, Barje, Črna vas).

IV. Poslovalnica na Ambrozevem trgu 7, za mestne okoliše vzhodno od črte Golovec, Streliška in Kopitarjeva ulica, Resljeva cesta, kolo-dvor, Šmartinska cesta (Sv. Petra, Vodmat, Zelena jama, Moste, Kodeljevo, Stepanja vas).

V. Poslovalnica na magistratu, Mestni trg 2-I, soba 37, za vse nujne slučaje.

Nujnost je treba dokazati.

Za zamenjavo osebnih izkaznic je potrebno: 1. izpolniti prošnjo, katere formular dobite v vseh poslovalnicah (kakor tudi navodila, kako se prošnja izpolni). Priložiti je tri enake slike (brez pokrivala) v velikosti 4x5 cm, na hrbtu katerih je razločno napisati priimek in ime.

2. Predložiti je sledeče listine: a) Matične listine o rojstvu, poroki itd.; b) listine o pokliu n. pr. uradniška legitimacija, poslovna knjižica, ohrbit list, diploma itd. c) izomelci, dokaz o tujem državljanstvu.

3. Staro osebno izkaznico mora prinesiti vsak s seboj.

Poslovalnice bodo poslovale od 8.30 do 12 in od 15 do 17.30.

Velikodušno darilo fašistični zvezi v Ljubljani

Knez Amadeo di Windischgrätz je po svojem bratu izročil ekse. Lombrossi vsoto 20.000 lir kot osebni prispevek za podporno delo fašistične zveze v Ljubljani.

Knezu Windischgrätzu, ki je oče treh hrabrih bojevnikov, od katerih je eden junaško padel pri izvrševanju svoje vojaške dolžnosti, je ekse. Lombrossa izrekel najtoplejšo zahvalo stranke za velikodušen dokaz fašistične solidarnosti.

Kulturno delo železničarskega Dopolavora

V železničarskem Dopolavoru je bila otvorjena vrsta predavanj kulturnega odseka.

V dvorani Glasbene šole se je zbral del železničarskih dopolavoristov, da bi poslušali zanimivo predavanje profesorja Dupré-Thesiderja o temi: »Zemljepisni temelji zgodovine Italije«.

Pred znanstveno obravnavo tega predmeta je na kratko govoril predsednik, ki je podčrtal smotre te vrste predavanj, ki bo obsegala vse panoge znanosti. G. inž. Guerra se je zahvalil navzočim za zanimanje, ki so ga pokazali za to pobudo in je povabil vse prizadevne k sodelovanju. Končno se je zahvalil železniški upravi, ki je dovolila, da se predavanja lahko prično pol ure pred zaključkom uradnih ur.

Nato je g. prof. Dupré začel svoje zanimivo predavanje, ki ga je podajal v gladki slovenščini. Vsi navzoči so sledili s pozornim zanimanjem predavanju in so na koncu dolgotrajno odobravalni govorniku.

Naslednje predavanje bo imel prof. Kragelj Mirko, član Kulturnega odseka, in sicer o temi »Ibsen in Strindberg«. Dan in ura bosta pravčasno objavljena.

Predavanja, ki se vrše za železničarske dopolavoriste, se lahko udeležujejo vsi iz Pokrajine, ki se zato zanimajo in ki sporoče svoje osebne podatke tajništvu Dopolavora (Kolodvorska 39) v svrhu potrebnega vabila.

Sodbe vojaškega sodišča

Vojaško sodišče v Ljubljani je razpravljalo te dni zadevo petih obtožencev, in sicer so bili obtoženi: Vampelj Josip, mlinar iz Otočca, roj. v Dolnjem Kronovu 12. 12. 1907; Vampelj Franc iz Dolnjega Kronovega, rojen prav tam dne 25. 2. 1910; Simončič Alojzij, doma iz Kronovega, rojen prav tam 14. 4. 1905; Potokar Anton, rojen 22. 4. 1905 v Seli vasi in tam bivajoč, in Ferko Josip, bivajoč v Novem mestu, rojen 30. 4. 1909 v Dolnjem Kronovem.

Vsi imenovani so bili obtoženi a) članstva v prevratni družbi; b) članstva v oboroženi toipi; c) prevratne propagande; d) nošnje orožja in municije brez oblastnega dovoljenja; e) sodelovanja pri uboju, ker so skupno 21. julija 1942 na griču Sela premišljeno pobili do smrti z motiko in koli bivšega jugoslovanskega orožniškega narednika Furlana Franciška, potem ko so ga prej že mučili; f) drugega uboja, ker so v istih krajnih in časovnih okoliščinah premišljeno pobili do smrti sina zgoraj imenovanega orožnika, namreč Furlana Marijana, prav tako z motiko in koli; g) nadaljnega uboja čigar žrtev je bila Znidar Marija, samo zato, da bi preprečili, da bi mogli biti kaznovani zaradi že prej naštetih ubojev; h) nasilnega odvzema osebne svobode Furlanu Francu, Furlanu Marijanu in Znidar Mariji, ki so jih odvedli zato, da so jih mogli pobiti; i) atentata proti varnosti države, ker so pred 31. oktobrom 1942 ekusali na slovenskih ozemljih, ki jih je zasedla Italija, rušiti varnost s tem, da so sami rušili, kradi in ropali v zasedenem ozemlju.

Poleg tega je bil obtožen Potokar Anton še posebej: I. sodelovanja pri uboju Grabut Stanka iz Gorenje vasi, ker je v neznanem času in neznanem kraju italijanske Slovenije z drugimi nepoznanimi premišljeno povzročil njegovo smrt; II. nadaljnega sodelovanja pri uboju nekega Gričarja iz Bele cerkve, ki je bil ubit v istih okoliščinah kot zgoraj navedeni; III. nasilnega odvzema osebne svobode Grabuta Stanka in Gričarja iz Bele cerkve, ki sta bila nasilno odvzeta. — Vsi obtoženci so v zaporih.

Sodišče je spoznalo krive Vamplja Josipa, Simončiča Alojzija in Potokarja Antonia atentata proti varnosti države in trojnega uboja, ki je bil izvršen nad Furlanom Franciškom, Furlanom Marijanom in Znidar Marijo, Potokar je bil poleg tega spoznan za krivega smrti Grabuta Stanka in Gričarja iz Bele cerkve. Vsi trije so bili obsodeni na smrt z običajnimi zakonitimi posledicami. Hkrati jih je spoznalo krive vseh drugih zločinov, katerih so bili obtoženi. Dalje je spoznalo sodišče za krivega Vamplja Franciška in Ferkoja Josipa soudeležbo v oboroženi toipi, za kar je obsodilo oba na smrtno ječo in s trajnim odvzemom častnih pravic z vsemi običajnimi pravnimi posledicami. Vampelj je bil poleg tega spoznan za krivega prevratne propagande in članstva v prevratni družbi in nošnje orožja brez dovoljenja.

Vremenska napoved : 8. julija (četrtek):

Se nekaj dežja, drugače izboljšanje.

9. julija (petek): V glavnem jasno, v popoldanskih urah morda manjše krajevne padavine.

4. Revolucija na pohodu.

Prvi načrt za državni zbor je bil objavljen 6. avgusta 1905. Vendar pa je bilo jasno, da so dogodki te narče že prehiteli. Ze v juniju se je uprl del mornarice v Črnem morju. Upor je bil sicer takoj zadušen, vendar pa si ni bilo mogoče delati več nikakih utvar o razpoloženju, ki je prodrlo v mornarico in armado, ki sta bili že okuženi po prevratni propagandi. Edino upanje je bilo še v tem, da bo sklenitev miru prinesla nekoliko pomirjenja v deželo.

Po sklenitvi poniževalnega miru se je 25. avgusta vršila, kakor običajno, zahvalna služba božja v cerkvi peterhofske palače. Car in carica sta prisostvovala tej slovesnosti in sta se trudila, da bi ne pokazala svojih čustev dvorjanom, ki so bili vsi pogreznjeni v žalost. Vsi so s strahom pričakovali trenutke, ko bi po tisočletnem obredu diakon začel moliti litanije, v katerih je bila molitev za »rusko vojsko, zvesto Kristusu in zmagošavnost. To pot je diakon upustil besedo »zmagošavnost. Oči navzočih so se napolnile s solzami. Skrivaj so se pogledi dvorjanov upirali v carja, čigar smrtna blebica je izdajala notranje trpljenje.

Sklenitev miru pa je namesto pomirjenja prinesla še hušje razburjenje. Umori visokih uradnikov so bili na dnevnem redu. Kmetje v mnogih pokrajinah so se uprli pod vplivom prevratnih agitatorjev,

se polastili veleposestev in požgali gradove. Ko se je vračalo vojaštvo z Daljnega Vzhoda, so množice uprizarjale večje ali manjše demonstracije. V industrijskih središčih so stavke sledile druga drugi in končno je nastopila splošna stavka prve dni oktobra. Stavka železničarjev ni ustavila samo prevoza vojaštva, ampak tudi ves ostali promet v deželi. Država je bila na robu propada in vsepovsod je vladala anarhija. Nekatera industrijska središča in nekateri okraji so se proglasili za samostojne republike. Sredi splošne zmešnjave je bila dejanska oblast v rokah prevratnih organizacij, ki so odvrgele krinko in niso zahtevale več samo ustavnih reform, ampak sklicanje ustavnega zbora, ki naj bi se izjavil o novem načinu vladavine, ki naj bi ga uvedli. Narodne manjšine, ki so imele močne skupine predstavnikov v prevratnih organizacijah, so stromele za tem, da bi deželo raztrgale.

Carška dvojica, ki je ob času železniške stavke bila v svojem dvorcu v Peterhofu, je ostala odrezana ne samo od glavnega mesta, ampak tudi od vse dežele. Celo ministri so z veliko težavo prihajali do carja po morju. Peterhof je bil popolnoma v rokah mornarice. S topovi mornarice in trdnjave Kronstadt bi uporniki mogli v nekaj trenutkih uničiti carsko palačo. V Peterhofu se je carica sklanjala nad prestolonaslednikovo zibelko in prosila za čudež, ki bi rešil njenega sina, vso družino in deželo, kateri je darovala svoje srce.

Car pa je skoraj klonil pod strašnim bremenom odgovornosti, ki se je zvalilo na njegova ramena. Zavedal se je, da mora sprejeti odločitve, od katerih je odvisla usoda in bodočnost dežele, a čutil se je nesposobnega, da bi to storil. Tudi ni imel dovolj moči za politiko zatiranja, ki so mu jo mnogi nasvetovali; drugi, in ti so bili številnejši, so mu svetovali k popustljivosti. Grof Witte mu je predlagal, da hoče sestaviti nov red pod pogojem, da car podpiše razglas, ki ga je sam sestavil: bila je privoilev v parlamentarno ustavo. Car je vprašal za nasvet velikega kneza Nikolaja, ki je Wittejev predlog podprl z vsemi silami. Prav po njegovem nasvetu je car premagal neodločnost in podpisal razglas 17. oktobra 1905.

S tem podpisom je zaznamoval konec dotedanje ruske vladavine in prav ta datum 17. oktobra je bila obletnica nesreče, ki bi skoraj veljala življenje Nikolaja II. in vse družine Aleksandra III. pred 17. leti (1888); novo čudno naključje, ki je označevalo s tem datumom padee vladavine, katero zadnji veliki predstavnik je bil Aleksander III. Monarhija je bila za sedaj rešena, a za ceno izročil, ki so bila tako draga narodni stranki in za ceno ideologije, ki je videla v Rusiji svojevrsten svet, ki se je razvijal po zakonih, ki so veljali samo zanjo. Ni bilo več govora o »zemskem saboru, ne o ljudski in očetovski monarhiji, ki bi vezala carja in narod z mistično vezjo. Nova vladavina bi mogla biti samo ustavna monarhija, po zgledu zapadnih vladavin in se je naslanjala na evropske demokratske osnove. Ta sprememba je predstavljala zmago »zapadnjaške« stranke, ki se je tričetrt stoletja borila proti idealističnim nacionalistom. Bila je to zmaga meščanstva in »inteligencije«, zmaga predstavnikov prostih poklicev, ki so nameravali zasedeti v ruskem parlamentu odločilno mesto, kakršnega so zasedli njihovi tovariši v parlamentu francoske republike.

Zdi se, da je car pokazal evoji soprogi razglas, preden ga je podpisal. Tudi, če ga je prečitala, brez dvoma ni mogla razumeti njegove dalekosežnosti. Carski svet bi se spremenil v zgornjo zbornico; polovico članov naj bi izvolili posebni odbori. Poslansko zbornico, ki so jo imenovali дума, naj bi zasedli tisti, ki bi jih izvolilo ljudstvo... Kaj naj bi vse to pomenilo za vladarico, ki do tedaj ni imela jamega vplogleda v sestav ruske vladavine. Videla je samo eno stvar: kakor v preteklosti, se je tudi zdaj za vsak zakonski predlog zahteval carjev podpis. Iz tega je sklepala, da se ni nič bistvenega spremenilo in da carjeva oblast ni bila niti malo zmanjšana. Šele pozneje je spoznala, kako zelo se je spremenil vladarjev položaj. Prav zato se je vzbudila v njenem srcu globoka mržnja do velikega kneza Nikolaja, ki je carja pripravil do tega, da je podpisal usodni razglas.

Stalna razstava cerkvene umetnosti

Cerkev je bila že od nekdaj pobornica mnogoterih panog umetnosti. Prav posebno velja to za stavbo, slikarsko, kiparsko, rezbarsko in glasbeno umetnost. Od nekdaj so stremeli verniki za tem, da bi bili božji hrami lepi in da bi človeška stvariteljska sila tudi s svojimi najboljšimi umetniškimi deli poveljevala slavo božjo. Če naši predniki ne bi gojili umetnosti v cerkvah, tedaj bi bilo gradivo, ki predstavlja slovensko umetnostno zgodovino, zelo skromno.

Kipi so naše najstarejše umetnine.

Med najstarejše kiparske umetnine prištevajo Križanega, ki je razstavljen v Narodnem muzeju. Strokovnjaki sodijo, da gre za redko delo iz prve polovice 13. stol. Križani v muzeju pa ni edina znamenitost kiparske umetnosti najstarejše dobe. Približno enako stara bo milostna velesovska Marija, pol stoletja pozneje pa je neznan umetnik izdelal kip Marije v kapelici v Krakovem v Ljubljani. Tudi Marija na velikem oltarju cerkve v Solčavi je po mišljenju strokovnjakov iz iste dobe.

Spomeniki, ki so znameniti za domačo cerkveno umetnost, so zbirali v škofijem muzeju, leta 1907. pa jih je Društvo za kršč. umetnost odstopilo Narodnemu muzeju v Ljubljani, kjer so zbirko izpopolnili in uredili ter je zdaj razstavljen na hodniku I. nadstropja. Tu je torej stalna razstava cerkvene umetnosti, kjer si lahko vsakdo ogleda starinske oltarne kipe, oltarje, cerkveno posodje, liturgična oblačila, svečnike in vrsto drugih predmetov, ki so zanimivi in značilni za razvoj umetniškega oblikovanja.

Na romanski slog spominja Križani iz 13. stoletja, prav dobro pa je zastopana gotika. Tu vidimo med prvimi predmeti gotski križni oltar iz Gostče pri Škofji Loki s kipi sv. Andreja, sv. Petra in menih-svetnika. V davnih časih je bila namreč navada, da je bil oltar ob delavnih zaprt, ob praznikih pa so odprli krila oltarja, da so bile vidne vse podobe odnosno kipi. V razmeroma številni in bogati zbirki vidimo dalje Marijo z Rožnika, sv. Ano, sv. Jurija z zmajem in sv. Stefana iz Stepanje vasi, ki predstavlja znamenito delo. Največ kipov je iz 16. do 18. stoletja. Med drugim je zastopana domača renesansa, opazujemo pa še na rokokojski oltar iz grajske kapele pri sv. Kunčah. Laik, ki si bo ogledoval stalno razstavo cerkvene umetnosti, bo s pridom prebral dr. Stelelove in dr. Malove članke v Vodniku našega muzeja.

Zvonovi, ki jih vidimo na hodniku, so gotoskega sloga. V teku zadnjih deset let je oskrbelo vodstvo muzeja nove okenske vitrine, v katerih so cerkveni parametri in posode: monstrance, patene, kelih, krsilni krožniki, čolnčki, kadilnice in podobno. Zanimivi so dalje spokorni pasovi z bodicami, kakor tudi spokorni biči. Prav lepa sta dva manjša kipa tako imenovanega Rimini mojstra, ki predstavljata Marijo in Janeza Evangelista izpod Križa. Tu vidimo tudi primere gotске okenske slikarje, pri kateri so ločili konture in odtenke posameznih barv s svinčnimi vložki.

Odpuški in spominki.

Obilna je dalje zbirka božjepotne kulture. Med dragocenostmi velja omeniti gotске romarske znak, med zanimivostmi pa zlasti podobice, katerih najznačilnejše so razstavljene v posebni omarici. Dr. Mal nam je povedal, da imajo v grafičnem oddelku arhiva Narodnega muzeja že 2000 takih spominkov. Med onimi, ki so razstavljene, vidimo podobice iz Gornjega grada, Šmarne gore, Tabora pri Podbrezju, Sv. Višarji, Velesovega, Dobrove, Rožnika, Trsata, D. M. na blejskem otoku, Sv. Gore, Limbarske gore, Brezji, Sv. Križa pri Belih vodah, Ljubnega na Gorenjskem in Nove Štife, da omenimo samo nekaj splošno znanih romarskih posminkov.

Med podobami, ki so jih darovali romarji v zahvalo za ozdravljenje, vidimo tudi izvirno delo

Iz gospodarstva

Porast obkopa bankovcev v Turčiji. V minulemu letu so dosegli turški državni izdatki na dan 1 milijon turških funtov samo za kritje stroškov državne obrambe. Obkok bankovcev se je znatno povečal in je lani dosegel 734 milijonov turških funtov, medtem ko je znašal leta 1939 le 290 milijonov funtov.

Obvezna oddaja žetve v Turčiji. V Turčiji je bila uvedena dolna obvezna oddaja žetve. Kdor pridelal do 7000 kg žita, mora oddati četrtino; kdor do 15.000 kg, odda 30%, kdor pa pridelal nad 15.000 kg, mora oddati polovico. Od stroškov je treba oddati 20%.

Desetleten načrt za dvig premogokopov pripravlja turška vlada. Premogovni rudniki se v zadnjih letih že lepo razvijajo in nakopljejo v Turčiji sedaj mesečno okrog 2000 ton rjavega premoga.

Važen rudnik fosforita je začel obratovati v Mogilevu ob Dnestru. Uredila ga je nemško-romunska premogokopna delniška družba.

ljudeškega slikarja, ki predstavlja skupino v narodnih nošah. Kmet z družino se zahvaljuje Križanemu za čudežno ozdravljenje očesa, ki si ga je zbolzel z nožem. Na podobli, ki jo je daroval romar l. 1815, cerkvi na Križni gori, beremo: »Aerznija teg s nasham obodenga ozhesa je gnada boshja.« Kakor znano, so darovali romarji tudi druge predmete, kakor bergle, ki visijo v marsikateri cerkvi, ponekod pa so imeli navado, da so prinašali tudi nenavadne predmete, kakršne vidimo v muzeju: sv. Luciji so darovali oči, sv. Antonu prašička, sv. Stefanu konjička in podobno. V Mengšu je take predmete prodajal cerkvenik v cerkvene namene. Votivne predmete iz voska je še nedavno izdeloval ljubljanski svečar Kopač.

Med liturgičnimi oblačili bo obiskovalca cerkvene zbirke zanimala zlasti

mašni plašč, ki so ga izdelali iz ogrinjala Hasan paše.

(Padel je v bitki pri Sisku l. 1500.) V tem plašču so vse do nedavnega maševali v ljubljanski stolnici enkrat v letu pri oltarju sv. Dizme, pozneje

R. Andrejka: O ljubljanskih vrtovih Venec nekdanjih vrtov okrog Gradu

Hiše v Gosposki ulici in sploh v vsej gosposki četrti do Brega niso imele nobenih vrtov, ker je bil ves ta okraj tja do Ljubljance tesno zazidan in so bile zlasti hiše na desni strani Gosposke ulice približno mestnemu obzidju, ki je potekalo ob levi strani današnje Vegove ulice. Tu velja posebno o Auerspergovih vrtovih, ki so jih nekateri iskali, seveda zaman, ob zapadni strani bivšega Auerspergovega knežjega dvorca, tam, kjer stoji danes palača univerzitetne knjižnice. Auerspergovim vrtovi so bili, kakor smo že v uvodu omenili, tam, kjer se danes nahaja vrt uršulinskega samostana.

Oni del gosposke četrti, ki je mejil na južno mestno obzidje ob poznejšem Zoisovem grabnu, torej hiše na desni strani Križevniške ulice, gledano proti Ljubljani, so imele 3-4 m široke predvrte, ki so segali prav do obzidja, ali bili so tako majhni, da niso skoraj omembe vredni, da ni bilo njihove posebne lege in slikovitosti, ki se je prav v naših dneh pokazala. Mislimo tu na prelep predvrt, ki se danes razteza na obeh straneh prejšnjega Simon Pesiakovega, potem Zupančeve hiše skoraj nad celo dolžino Zoisove ceste ter na zelo mikaven način oblikuje v pogled na stare gosposke hiše za njim. Morda se bo le kdo našel med našimi slikarji in slikaricami, ki bi posamezne oddelke tega lepega prospekta ovekovečili na platnu. Sosed tem predvrtom je v neposredni bližini Zoisove piramide mičen vrtič pred nekdanjimi Zoisovi, potem Kozinovo palačo, ki ga je pokojni industrialec Peter Kozina, mož nenavadnega prirodnega okusa, preuredil tako lepo, kakor bi ga bil navdahnul sam Zoisov duh.

Zasebni vrtovi, ki se širijo desno od Zoisove ceste na jug po Krakovem, so prav za prav le zelenjadowe njive in ne spadajo v okvir tega opisa. Izjemo tvori vrt poleg Jakopičeve hiše na Mirju, ki leži zvišen nad Emensko cesto na višini nekdanjega rimskega obzidja Emone. Ostali pravi vrtovi na Mirju, so vsi iz novejših dob, ki jo tu ne obravnavamo.

Oglejmo si zdaj stare zasebne vrtove Sentjakobskega okraja. Izmed njih je omembe vreden nekdanji Virantov vrt na vogalu Trubarjeve in Zvezdarske ulice, ki je bil lani zaradi razširjenja Prul (Grudnovega nabrežja) precej zožen. Bilo bi najbolje, da se napravi iz tega vrta javno dostopen park z igrišči za mladino.

Tudi o Sentjakobskem okraju velja, da je bil zelo tesno pozidan, kakor sploh celo staro mesto znotraj obzidja. Zato najdemo večje vrtove tudi tukaj šele okraj nekdanjih pisarnih vrat, na Karloški cesti, tako n. pr. lepe vrtove, speljane v terasah okoli nekdanjega Samosove vile, in niže doli na desni strani ceste obširen vrt nekdanjega Koslerjeve vile.

Za mnogimi hišami na Starem trgu in na levi strani Florijanske ulice se vzdigujejo po grajskem pobočju mični vrtički, povsem skriti in nepoučeni nepoznani, vendar je z njih krasen pogled proti jugozapadu (prim. vrtič za Kralzinkovo hišo). Slične vrtove imajo tudi hiše na desni strani Ulice na Grad in nekatere hiše v Rebrji.

Za hišami na Mesnem trgu ni takih vrtov, ker je tam grajsko pobočje prestrmo in hišni prostor do zadnjega izrabljen, pač pa najdemo lične vrtove za korarskimi hišami Pred škofijo. V nekaterih teh vrtov se skrbno goje cvetlice in lične utice vabijo na premišljevanja, pa tudi na prijetne pomenke. Tuji so že večkrat opo-

pa ga je megr. Steeka odstopil Narodnemu muzeju. Poleg vezanin, med katerimi je več zelo starih in zanimivih zaradi okrasnih motivov in načina izdelovanja, vidimo tudi nekaj usnjatih izdelkov: mašni plašč, blazine, antependije za oltarne menze in podobno.

Važno vlogo igra v cerkvah še dandanes skrb za lepo razsvetljavo, ki zahteva posebno opremo. Tako vidimo vrsto svečnikov raznih slogov, dalje svetilke za večno luč in priprave za slavnostno razsvetljavo. Svetilke više na hodniku s stropa, nekaj pa jih je tudi v omaricah. O dveh lepih svetilkah za večno luč sodijo, da gre za izdelek nekdanjih pohorskih steklarov. V tej zbirki ne manjka seveda tudi predmetov, ki so jih nosili naši predniki v procesijah. Poleg svečnikov vidimo tudi procesijske križe, pa lepa banderna sonca, med katerimi je eno tudi leseno. V kotu je lesena stojnica, ki je stala najbrž nekoč v romarski cerkvi in služila za obdobjanje sveč. Nazadnje naj omenim še starinske orgle, ki zaključujejo del muzeja, ki je posvečen cerkveni umetnosti. O zbirki moramo reči, da je zelo obsejna in pregledno urejena. Prijatelj umetnosti bo našel obilo gradiva za proučevanje raznih umetnostnih slogov, manj izobraženega obiskovalca pa bodo zadovoljile zlasti sponstvene znamenitosti, katerih tudi ni malo.

zarjali na to mikavno posebnost stare Ljubljane. Slikarji, na plan!

Pravi veliki vrtovi, kakršni so bili nekoč na zapadni meji našega mesta, se pojavljajo spet na njenem vzhodu, predvsem na Poljanah, torej izven starega mestnega obzidja.

Po celi desni strani Poljanske ceste od današnjega Krekovega do Ambroževega trga in še malo naprej so se vrstile v začetku prejšnjega stoletja enonadstropne hiše in pristave bogatih ljubljanskih meščanov. Njih posebnost so bili ogromni vrtovi, ki so segali prav do Streliške ulice, torej do podnožja Gradu.

Že prva hiša, nekoč last Venceslava pl. Hubenfelda, potem Martina Grošlja, slednjic (od 1858) Kranjske hranilnice, je imela precej velik vrt, ki ga je Kranjska hranilnica pozneje zazidala, ko je staro poslopje podaljšala in razširila. Sedaj je (od 1897) na tem mestu poslopje državne finančne uprave.

Obširni in lepi so še danes neokrnjeni vrtovi nekdanjega Alojzijevega (Collegium Aloysianum), ki ga je sezidal okoli 1847 ljubljanski knezofsk Anton Alojzij Wolf na mestu predmestnih hiš, katerih lastniki so bili od l. 1805. Venceslav plem. Gandini, od 1840 pa profesor medicine dr. Ivan Zhuber. Z njimi tekmujejo sosedni vrtovi bivšega Fran Hrenove hiše št. 6, ki je nedavno prešla v last o. cistercijanov iz Stične. Poleg so vrtovi Teodor Kornove hiše št. 8 in Anton Hozhevarjeve hiše št. 10. Vrsto teh vrtov končujejo obširni Tornagovi vrtovi, ki se raztezajo od vogla Poljanske ceste po celi dolžini Strossmayerjeve ulice. To posestvo je bilo pred 100 leti last premožnega trgovca Jurija Muleja, od katerega je prešlo preko Ivane Kaučič roj. Svetic na stotnika pl. Tornoga.

Tam, kjer stoji danes II. državna gimnazija in še preko Ciril Metodove ulice so bili nekoč obširni vrtovi Sentflorjanskega pivovarnarja pri Deteljičevih Ivana Feichterja, v katerih prednjem delu ob Poljanski cesti se je pred več kot 100 leti točilo Feichterjevo pivó. Bil je to torej, daleč pred Koslerjevim vrtom v Šiški, prvi pivovarniški restavracijski vrt v Ljubljani. V njem so se prirejale večkrat tudi vrne veselice. Ti vrtovi so bili v 18. stoletju v lasti grofov Blagajev, ki so jih gojili s posebno skrbjo in izoblikovali v francoskem slogu z alejami, obdanimi od pristrženih tis, z ribnjaki, vodometi, oranžerijo itd. Obširno posestvo je prešlo okoli 1870 iz rok Feichterjevih dedičev v last zdravnika dr. Adolfa Eisla, prav za prav njegove žene Hedvige, hčerke bogatega žitnega trgovca Jožefa Seuniga. Njih hčerka Hermína, poročena z okrajnim glavarjem Gustavom Delcottom, je l. 1905 hišo št. 14 z večjim delom vrtov prodala avstrijskemu erarju za zidavo II. državne gimnazije; zadnji, še vedno precejšen del vrtov pa obdržala zase, da si je na novi Ciril Metodovi ulici ob voglu Strossmayerjeve ulice zgradila novo vilo; na vrtu te vile se nahaja sloviti vodnjak, ki je bil nekoč na Starem trgu.

Tam, kjer je danes na voglu Zrinjskega ceste Josefina, so bile pred 100 in več leti pristave z obsejnimi vrtovi. Njih lastnik je bil bogati in vplivni trgovec Lenart Vagon. Njegovi dediči so jih okoli 1860 prodali za zidanje ljubljanske otroške bolnišnice, ki se je pa pozneje preselila v novo pripravnije poslopje ob Streliški ulici. Del nekdanjih vrtov je še ohranjen.

pohote. Petra je s svojo veliko žrtvijo rešila Zorana njegovi materi Angeli in Jasno njenemu očetu A. Dragošu, njene katastrofe pa ni mogel nihče preprečiti. In tako jo na koncu gledamo grozotno osamljeno v vsej njeni tragični lepoti.

To tragično lepo podobo strte Petre Jan-Rubini je doživeto in sugestivno podala naša rojkinja Vika Podgorska, ki jo poznamo že kot Goro Barčevce, Fedro, Ilgenijo in Hasanaginico. Njena Petra je bila čisto izvirna in do podrobnosti preudarjena ter izdelana psihološka slika; najmočnejše pa je delovala njena zadržana igra v I. dejanju. Demonski značaj Karla Kalde, ki je živo nasprotje plemeniti in vdano trepeti Petre, je izvrstno izrazil Mato Grkovič. Cim večkrat človek gleda in premišljuje Grkovičovo vlogo, tem bolj mu ostane v spominu Kaldova temna in potuhnjena narava in njegov melfistovski smeh. Vando je dobro podala mlada Marija Borska, da je njena igra tu in tam spominja na igro V. Podgorske. Dragošovo hčerko Jasno, probujajočo se mladenko, ki ljubi svojega očeta in obožuje njegovo umetnost, je z mladostnim čarom upodobila nadarjena Jelka Soketič. Odgovorno in koščljivo vlogo zdravnika dr. Boraka je solidno odigral naš rojak Hinko Nučič, ki je delo tudi zrežiral. Nučič se je v dramo poglobil in vložil vanjo mnogo truda ter tako pripomogel k uspehu. Morda bi bilo bolje, če bi se ertala iz igre Zoranova mati Angela (Andelka). Pisateljica je seveda hotela s to vlogo poudariti novo stran materinstva, kar pa se s takšno estransko vlogo in v enem samem prizoru ne da izraziti. Andelkin problem bi se dal izčrpnost obdelati edino s samostojno dramo. M. Carevica je storila vse kar se je iz te vloge dalo narediti, njen sin Zoran pa je bil nekoliko neusiguren na odru. Druge manjše vloge (Bogumila Vilhar!) so skladno dopolnjevale celoto.

Zagrebsko občinstvo je Petro toplo pozdravilo, medtem ko jo je dnevnika kritika sprejela nekam hladno, ni pa svojih negativnih trditvev z razlago in dokazi dovolj podprla. Zlasti Vl. Ko-

Morala brez vere

Vsa ona množica filozofskih sistemov, ki je bohotno pognala predvsem v zadnjih treh stoletjih, ima to značilnost, da krčevito išče normalnih dejanj neke izven Boga in vere. Prav za prav je to najgloblji razlog nastanka vseh novejših filozofskih sistemov, od racionalističnega deizma pa do najnovejših oblik sociologizma: najti neko moralo, ki bo popolnoma neodvisna od vsake religije. Neko moralo mora namreč vsakdo priznati, celo komunizem, čeprav sam trdi v Leninovem smislu, da je morala le domisljica duhovnikov in kapitalistov; socialno sožitje je namreč brez nekih glavnih in najnujnejših moralnih osnov popolnoma nemogoče. Zato so se tako hudi materialisti prisiljeni, da si iščejo osnove za neke moralne obveznosti, ki bodo omogočile sožitje v družbi in, kar je najčistejši razlog, zaščitila avtoriteto, ki bdi nad družbo.

V času pred velikimi odpadi od krščanstva ni bilo posebnih sporov, da norma moralnosti ne bi izhajala od Boga in da torej ne bi bila bistveno povezana z vero. Lutrstvo je nato skušalo uveljaviti evangelijsko moralo brez dogem; morala mu je torej še vedno slonela na veri, a to vero si je zdaj razlagalo subjektivno, ni več priznavalo nespremenljivih, trdnih resnic. Ker pa je morala le izraz teh nespremenljivih, večnostnih resnic, se je prav zato trdnost moralnega sistema zamajala in začela rušiti.

Naslednja filozofska gibanja, ki so začela bujno poganjati iz lutrovske miselnosti, so že odtrgala izvor moralnosti od Boga in začela ustvarjati razne sisteme, ki naj bi na ta ali oni način razložili potrebo moralnih dejanj. Tako je deistični racionalizem v 18. stoletju povzdigoval čisti razum nad vse in skušal s njim opravičiti moralne obveznosti. Razodetje se mu je zato zdelo ne potrebno. Da bi to svoje dokazovanje podprl, se je rad skliceval na življenje najbolj primitivnih narodov, ki da je brez kake religije in brez razodetja na visoki moralni stopnji. (Sodobna kulturno historična sola je v etnologiji dognala prav nasprotno: najbolj primitivni narodi so najbližje ideji o bivanju božjega Bitja in s tem tudi najbližje moralnim normam.) Za racionalizmom je poskušala srečo še dolga vrsta sistemov, kakor sensualizem, ki išče osnovo moralnosti v praktični koristi, Kantov kritičizem, ki zajemlje moralne obveznosti iz imperativov vesti, Comteov pozitivizem, ki naredi križ čez vso metafiziko in postavlja moralo le na znanost, potem vrsta evolucionističnih sistemov, od katerih se je najbolj razpasel sociologizem, iznajdba francoskih in nemških sociologov, ki tudi najbolj prija sodobnemu človeku, izpričenemu po tolikih zmotnih nazorih. Sociologizem pravi namreč, da je vsaka ideja o moralnosti in tudi o verstvu le proizvod družbe in družabnih razmer. Družba se spreminja, zato se spreminja tudi morala. Najglasnejši zagovornik tega naziranja je francoski sociolog Lévy-Bruhl. Podobno naziranje je prevzel tudi marksizem, ki sta mu verstvo in morala prav tako le nastavi vsakokratnih ekonomskih razmer.

Pod vplivom vseh teh idej o morali izven vere je nastala neka splošna miselnost, ki jo najbolj zadenemo z besedo »laična morala«. Najprej se misli, da je morala res nekaj ločeneza od vere, nekaj neodvisnega od božjega razodetja. Nato, v naslednji stopnji razvoja, se um oklene tega ali onega sistema, ki to laično moralo podaja pod namišljeno znanstveno obliko. S tem pa človek že naredi usoden korak in od morale odpade. Ni treba namreč veliko dokazovati popolno zgrešenost takih laičnih moralnih sistemov, ki niso nič drugega, kakor preteza in opravičilo za odpad od prave morale. Laična morala zida na pesku, saj moralne obveznosti nikakor ne more sankcionirati. S čim bi jo pa naj? Tudi če bi hotela poudarjati resnično moralo, bi je dosegli ne mogla, saj je ne more z ničemer utemeljiti. Še manj pa sankcionirati. A tega niti niti: praksa je pokazala, da so vsi taki laični sistemi le preteza za najrazličnejše pravne zablode in zlorabe. Le religija more nuditi moralno obveznost in jo sankcionirati, ko uči, da Bog dobro plačuje, kazuje pa hudo.

Iz laične morale pa izvira cela vrsta zablod, ki jih danes že kar običajno poimenujemo na kulturnem področju z imenom »kulturni boljšeizem«, splošno pa »boljševska morala«: poimenovanje, ki je zelo točno, kajti laična morala vodi logično do boljšeizma in jo torej mirno lahko nazivamo boljševisko. Boljševizem ni namreč kakšen poseben greh ali posebna zabloda, temveč ga moramo smatrati kot nek zaključek, nek cilj, nasproti kateremu so nanašana zla dejanja laične morale, kakor je nasprotno v krščanski morali ljubezen neka splošna krepost, ki se ne meri kot sredstvo, temveč kot cilj in zaključek, ki naravnava vse druge kreposti k Bogu. Upravičeno moremo torej trditi, da vodi morala brez vere logično v boljšeizem.

vačič jo je v »Novi Hrvatski« (25. maja) ocenil kot čisto začetniško delo. Kovačič je pred kratkim z rezervo govoril celo o O'Neillovi »Ani Christie-jevic«, katero igrarjo v izvrstni Rabadanovi režiji, toda pravičnost do Petelinove in do gledališke uprave, ki je delo sprejela, bi zahtevala, da kritik predvsem svoje odklonilne trditve dokáže z analizo značajev, dejanja itd. — Petelinova je v »Petric pokazala lepe kvalitete, katerih zagrebška kritika ni opazila: solidno obvladovanje gledališča, plastična karakterizacija glavnih oseb in opipjen dialog, ki je na mnogih mestih močno lično pobarvan. S časom se bo gotovo poglobila še v splošno estetska vprašanja in dala še zrelejša in popolnejša dela.

Mladinska igra »Zaromile« je slovenskemu občinstvu že znana, ker jo je pred leti uprizorila »Atena« v ljubljanski Operi. V Zagrebu jo je avtorica sama postavila na oder s člani otroškega gledališča Hrvatske delavske zveze. Dejanje se godi na domu deda Dobronada, v kraljestvu palčkov (gozd), v kraljestvu Burje (kamenita obala) in v kraljestvu vil (gozd). Zgodba govori o dečku Zaromilu, ki se žrtvuje, da bi rešil dom in zemljo, hkrati pa s svojo poštenostjo, s pogumom in plemenitostjo užene hudobno Burjo, pohlepnega Cinčigaja, kralja palčkov, ter slednjic kot Človek zavladava vsej Prirodi. Upoštevamo, da so na odru nastopili otroci in diletanti in da so uspešno rešili svoje vloge, dobri so bili zlasti zbori vil in palčkov. Glasbeno spremljavo je zložil Zvonimir Bradič. Zaromilova pesem v I. dejanju pa je odločno predloila in otroške gledalce dolgočasila. Pisateljica je znala svojo vzgojno misel nepriljubeno podati, občinstvu pa je posebej ugaljal navihani kodliček s svojim refrenom: »To je dobro — to je slabo!«

»Petra« je doslej doživela že sedem predstav, gledališče pa vselej tako obsežno, da bo drama prav gotovo ostala na sporedu Zagrebškega Velikega gledališča, kar po svoji vrednosti tudi zasluži. Joža Gregorič.

KULTURNI OBZORNIK

Dve igri Slovenke Ruže Petelinove v Zagrebu

V sredo 19. maja je bila v zagrebškem Velikem gledališču premiera tridejanke »Petra«, v nedeljo 23. maja pa je bila v Malem gledališču uprizorjena praviljena zgodba »Zaromile«. Obe je napisala R. L. Petelinova. Preden spregovorim o igranih samih in o njeni odskri upodobitvi, naj bralcem na kratko predstavim pisateljico, ki jo je življenje pred nekaj leti zaneslo na Hrvaško, kjer še sedaj živi in dela.

Petelinova se je rodila v sončnem Triesteju, kjer je preživela prvo mladost. V Ljubljani je končala učiteljske in kot učiteljica službovala v Žužemberku, v Radečah pri Zidanem mostu in v St. Juriju ob juž. žel. Od tod je s študijsko podporo, katero ji je malo pred svojo smrtjo naklonil dr. A. Korošec, prišla l. 1930. v Zagreb študirat dramaturgijo k dr. Branku Gavelli. L. 1941. do 1942. je postala gledališka tajnica v Banji Luki, kjer živijo tudi njeni starši. Lani se je vrnila v Zagreb, kjer so se za njo zavzeli zlasti ravnatelj Drame prof. Marko Soljančič, ravnatelj Opere skladatelj Jakov Gotovac (Petelinova je za ljubljansko opero lepo poslovenila libreto Gotovčeve opere »Ero z onega sveta«), in režiser in igravec Hinko Nučič. Sedaj je Petelinova pri Hrvatskem avtorskem društvu referent za gledališče.

Z dramatikom se je R. Petelinova začela baviti zelo zgodaj in gledališče je njena največja ljubezen. Sama mi je povedala, da ji je bilo komaj dvanajst let, ko je dramaturgiziral Gregoričev »Jeftejevo prisegot«, katero je s svojimi tovarišicami tudi uprizorila; sebi je seveda pridržala vlogo Jeftejeva Pozneje je pisala pesmi in sodelovala pri raznih dijaskih in družinskih listih (čr-

tice). Ves čas se je kajpada marljivo bavila z dramatikom in zagrebška »Hrvatska pozornica« (št. 32) našteva kot plod njenega dela od l. 1926. do 1942.: 5 dram, 7 opernih libretov, 2 mladinski igri in 1 komediji. Razen tega je za ljubljansko gledališče prevedla 5 opernih libretov. L. 1939. je v Zagrebu dobila nagrado za dramo »Tomislav«, katero so lani igrali v Banji Luki (zrežiral naš rojak Ferdo Delak). Tam so uprizorili tudi »Zaromilac«. S »Petro«, ki je hkrati edino izvirno domače delo zagrebške Drame v tej sezoni, je Petelinova stopila na oder hrvatskega prestolnega gledališča, kar že znano po sebi pomeni navdvo lep uspeh.

Zgodba »Petra« je močno literarno izkonstruirana in tako zapletena, da jo je na kratko težko podati. Čuliti je vplive Ibsena in Begovića, na prvi pogled pa se vidi, da je delo napisala ženska, ker daje prelepo in navdvo globoko podobo ženske duše, zlasti njene materinske ljubezni in erotičnega doživljanja žene. Dejanje se godi v Zagrebu spomladi 1942, zapleta in razpleta pa ga Karlo Kalda, po poklicu slikopisni (filmski) igravec, po značaju pa mednarodno pustolovec in nasilen strastnež. Kalda je povzročil tragičnejše, ker je nasilno pogazil mladostne sanje in deklstvo 17letne Petre. Ko se Kalda po dvajsetih letih vrne iz velikega sveta, hoče iz svojega zločina izjaviti celo neke pravice moža in očeta. Petra, ki ima na Kaldo samo boleč in grenak spomin, mu pove, da se je njegov sin pred 20 leti rodil mrtev, Zoran, o katerem misli Kalda, da je njun sin, pa je le njen posinovljenec. Tako je brez podlage vsako Kaldovo pričakovanje, da si Petro zopet osvoji; v njem namreč še ni zamrla poželenje po Petri, katero pa njegova brutalnost neizprosno odbija. Ko Kalda v svoji sadistični strasti uniči še dragocene umetne slike, ki so delo Adrijana Dragoša, kateri je bil Petrino tibo hrepenenje po lepoti in sreči, in ko ugonoji tudi svojo nečakinja Vando, pade slednjič sam kot žrtev svojega spletkarjenja in

Drobne novice

Koledar

Četrtek, 8. malega srpana: Elizabeta Portugalska, kraljica in vdova, Hadrijan III., papež.
Petek, 9. malega srpana: Kraljica miru; Gorkumski, mučenec; Veronika, devica in opatica.

Zgodovinski paberki

8. malega srpana:

L. 1521., so Turki zavzeli Kupinovo, prestolnico srbskih despotov na južnem Ogrskem; L. 1709., je Peter Veliki uničil švedsko vojsko pri Poltavi v Ukrajini. Švedska, ki ji je kralj Gustav Adolf v tridesetletni vojni (1618—1648) priboril prvo mesto med državami v Severni in Vzhodni Evropi, je kljub raznim preobratom ohranila svojo moč do začetka 18. stoletja. Ko je zavladal petnajstletni Karel XII. (1697-1718) so švedski sosedje Danska, Saško-Poljska in Rusija hoteli izrabiti priliko in iztrgati Švedem oblast nad Baltikom, sklenile so zvezo in napadle Švedsko. Karel pa ni izgubil poguma, temveč se je namah prelevil iz dečka v junaka in vojskovodjo. Napadel je Kodanj in prisilil Dance, da so sklenili mir in izstopili iz zveze. Nato je hotel na pomoč trdnjavi Narvi, ki jo je oblegal car Peter in sijajno premagal Ruse. Od teh uspehov prevzel je Karel postal svojeglaven, namesto da bi sklenil s preplašenim Avgustom II., poljsko-saškim vladarjem mir in se bojeval dalje z nevarnejšimi Rusi, je pregonel premaganega poljskega kralja in ga prisilil, da se je odpovedal kroni. V tem času pa je ruski car preuredil svojo vojsko, osvojil večji del švedskih baltških pokrajin in zgradil na osvojenem ozemlju novo prestolnico Petrograd (1709). Ko se je Karel XII. obrnil proti Moskvi, je prodiral samo do Smolenska, nato pa je zaradi prevelikega odpora Rusov krenil na jug v Ukrajino. Toda kozaki so zapustili hvetnega Masefa, ki se je zvezal s Švedi in ostali zvesti carju. Kljub temu je švedski kralj začel oblegati trdnjavo Poltavo, toda v tem se je Peter dobro pripravil in hotel obleganec na pomoč. V krvavi bitki je car Švede popolnoma porazil in večji del njihove vojske zajel. Premočan in razčuden Švedske v Severni in Vzhodni Evropi je bila le umetna, zato jo je uničil že ta edini poraz. Vzdrževala jo je izvrstna armada, a ko je to Karel s svojo trgovlavoštvostjo uničil, je propadla moč Švedske, njeno mesto je prevzela Rusija, ki se je po uspehih v »severni vojni« uvrstila med evropske velesile.

L. 1896., je umrl v Budimpešti slovenski politik Karel Klun, rojen 1841. l. v Prigorici pri Ribnici. Po dovršeni gimnaziji in bogoslovju v Ljubljani, je služboval v Gorjah na Gorenjskem in v Ljubljani, kjer je postal kanonik in škofjski kenzistorijalni svetnik. Bil je ponovno izvoljen za deželnega in državnega poslanca, nastopal doma proti Mladoslavcem, na Dunaju pa zagovarjal slogom med narodi habsburške monarhije in se odločno boril proti liberalnim idejam. Sodeloval je pri ustanovitvi »Sovenca« in bil njegov prvi urednik. Klun je začel voditi načelno katoliško politiko in pripravil pot I. katoliškemu shodu v Ljubljani leta 1892., ki je dokončno ločil duhove.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrl akademik-tehnik g. Mavricij Pavlovič. Pogreb bo v petek, 9. julija, ob 5 popoldne iz kapele sv. Jožefa na Žalah na pokopališče k Sv. Križu.

Naj mu sveti večna luč! Zalujočim naše iskreno sožalje!

Proseguono con successo le repliche del film al cinema
Nadaljujejo se z uspehom
reprize filma v kinu

»UNION«

Un forte dramma che vi commuoverà
Pretresljiva drama

In vate del sangue
Glas krvi

Premiato alla XI Mostra Cinematografica di Venezia. — Film nagrajen na XI. beneški filmski razstavi.

Con — Igrajo:
ROBI RAPP — LEOPOLD BIBERTI
PETRA MARIN

Regia di **EDMUND HEMBERGER**

Produzione - Produkcija: **GOTTHARD FILM**
Esclusività - Izposojevanje: **LUX - FILM**

Osebnosti

Nov zdravnik. Na medicinski fakulteti zagrebškega vseučilišča je bil promoviran za doktorja medicine gospod **Janez Vrtin** iz Ljubljane. Mlademu doktorju iskreno čestitamo!

Cerkveni vestnik

Duhovne vaje za učitelje in uradnice (običajne vsako leto) bodo letos od 14. do 18. julija. Prosimo, prijavite se takoj na: Predstojništvo Lichenturnovega zavoda v Ljubljani, kjer dobite ostala pojasnila.

— **Sprejemni izpit na III. moški realni gimnazij** v Ljubljani bo v ponedeljek, 26. julija in v torek, 27. julija ob 8 zjutraj. Učenci naj se zberijo v pritlični avli in prinese s seboj vse pisarske potrebščine razen papirja, ki ga bodo dobili v šoli. — **Ravnatelj.**

— **Nizek barometer, visoka temperatura.** Od začetka maja do julija še ni bilo zaznamovano tako nizko stanje barometra kakor v sredo zjutraj. Bilo je 752,7 mm. Nasprotno je jutranja temperatura primerno visoka, tako je bil v sredo zaznamovan jutranji temperaturni minimum +17,8° C. V torek temperaturni maksimum +27,7° C. Ponoči ob 23.15 je deževalo. Padlo je vsega 0,1 mm dežja. V sredo zjutraj je bilo že zgodaj zelo oblačno. Gosti in kopičasti oblaki so se podili od zapada od Vrhnike proti vzhodu in nad Ljubljano se je okoli 9 vili hude ploha. Že poprej je bil kratak naliv. Toda po 9 je nastala ploha, spremljana z močnimi vetrovi, ki so po ulicah celo dežnike obračali.

— **Naslepi spomin — fotografska povečava,** tudi po vsaki stari sliki Foto Bem, Ljubljana, Wolfova 6.

— **Smrti padec v gorah.** Trije mladi Dunajčani in sicer 17-letni trgovski vajenec Fric Gössinger in brata Karel in Henrik Paul so hoteli v soboto, 3. julija splezati na zelo težko dostopen vrh Planspizle. Pri tem je Fric Gössinger padel in se

Iz dela in življenja - od tu in tam

Iz Gorizije

Tombola. Kakor vsako leto smo tudi letos za prežpek sv. Petra in Pavla igrali na Travniku tombolo, katere čisti izkupiček je namenjen za mestne sirote. Zbralo se je več tisoč oseb. Zmagovalci so bili štirje, kajti pri obeh dobitkih (činkovina in tombola) sta zadela po dva. Činkovina je bila 1000 lir, tombola 2000 lir.

Dva mladeniča utonila. V petek, 25. junija pozno popoldne je še mnogo mladih ljudi iskalo hladila in razvedrila v nevarnih valovih »hčerke planin«, ki skoraj vsako leto zahteva po več žrtev. Skupina navdušenih plavalcev se je kopala nad velikim mostom v bližini znanega »stebra« pod starodavnim »olimpom«. V tej skupini sta bila tudi dva 19-letna dijaka Alfred Bellino in Emil DeTroia. Oba sta bila izveščena plavalca in sta se korajžno spustila daleč v valove. Bila sta ravno v bližini »stebra«, ko je mada DeTroia prišla slabost in je zaklical na pomoč. Ko se mu je tovariš hitro približal, se ga je prestrašeno obupanec oklenil in se njega potegnil s seboj v globino. Strašna nesreča se je odigrala v hipu in nihče ni mogel prihiteti na pomoč.

Z Gorenjskega

Državna referentinja dr. Rüdigerjeva na Gorenjskem. Te dni se je s svojega potovanja po Koroskem pripeljala na Gorenjsko državna referentinja dr. Rüdigerjeva. V Kranju sta jo sprejela in pozdravila okrožni vodja Kuss in deželni svetnik Michels. Na ženskem učiteljskem v Kranju se je pripravila o znanju treh najboljših otroških in deklinskih skupin Gorenjske in je razmotrivala z njimi evetovno nazorna vprašanja. Nato se je referentinja podala na županijski urad, kjer se je vpisala v zlato knjigo Kranja. V uradu deželnega svetnika so Rüdigerjevi poročale voditeljice o svojem delovanju in o težavah, ki jih prinaša vojna. Nato so ji izročile lepo leseno kaseto, ena izmed deklinskih voditeljic se ji je pa zahvalila za obisk na Gorenjskem. Dr. Rüdigerjeva je nato nadaljevala svojo vožnjo na Stajersko.

Športni dan v Kamniku. Nedavno so priredili v Kamniku športni dan, katerega so se udeležili tudi okrožni vodja, deželni svetnik in zastopniki stranke, države, policije in šole. Spored je bil zelo bogat in pester. Popoldne je bila nogometna tekma Kamnik-Domažale in je kamniško moštvo odneslo zmago s 5:1 in si s tem zavarovalo naslov okrožnega prvaka.

St. Vid nad Ljubljano. Okrožni vodja Pilz je obiskal s skupinskim vodjem Huberjem narodno-politični vzgojni zavod v št. Vidu nad Ljubljano. Oba sta gojencem govorila o avstrijskem bojnem

ubit. Oba spremljevalca sta dajala znake za pomoč, ki pa niso bili opaženi in tudi njihov ključ na pomoč ni nihče slisal. Končno se jima je posrečil sestop z gore v Gatterboden, odkoder sta obvestila orožniško postajo v Admontu. Reševalci so v nedeljo zjutraj odšli na kraj nesreče in spravili z veliko težavo truplo ponesrečenega Gösingerja v dolino.

— **Usnjene hlače samo za domačine.** Namesto navadnih hlač nosijo prebivalci alpskih in obdnavskih pokrajin, južne Bavarske in Sudetov usnjene hlače. Da bi preprečili nakup usnjenih hlač od strani mestnega prebivalstva, s čimer bi jih odgnali podeželskemu prebivalstvu, so bili poljedelskogospodarski uradi na Dunaju, v Monakovem in v Reichenbergu pooblašteni uvesti kazenske za nakup usnjenih hlač. Pri nakupu odrežejo 21 točk pri odraslih in 14 točk pri mladini.

— **14 delavskih tovarišev starih 920 let.** Totalna vojna je mobilizirala v Nemčiji vse delavske rezerve. Stari in najstarejši moški se prostovoljno oglašajo na delo, da tudi s svoje strani pripomorejo do končne zmage. Niso redki slučaj, da sedemdesetletnik in celo osemdesetletniki še danes pridno delajo. V neki delavnici v Lüdenschheimu je 14 delavcev, čijih skupna starost znaša 920 let. Izmed teh je najmlajši delavec star 18 let, najstarejši pa 81 let. Povprečna starost teh delavcev znaša 66 let. Značilno je pa dejstvo, da ta oddelek naredi za 30% več kakor leta 1938.

— **Pozno sicer, pa gotovo.** V nekem malem švedskem kraju so imeli pred kratkim izredno družinsko slovesnost. Daleč na okrog znana dvojica je praznovala zlati jubilej. Na stotine znancev je prišlo čestitati in prineslo male darove. Zupan pa je imel govor, kakršnega kraj že dolgo časa ni slisal. Mož je bil star 80 let, žena pa 77 let. Do tu na stvari ni nič nenavadnega. In vendar je bil ta praznik dogodek. Dvojica namreč ni praznovala zlate poroke, ampak 50-letni jubilej zaroke. Oba sta bila še vedno zaročena. Pol stoletja se nista mogla odločiti, da bi si podala roko za celo življenje. Kaj je bilo vzrok? Normalno misleči človek ga gotovo ne bo našel. Nekateri vaski prebivalci so bili mnenja, da ženin in nevesta nista drug drugemu zaupala, drugi pa pravijo, da je mati neveste prepovedala vzeti tega moža in da je nevesta držala tozadevno obljubo, ki jo je dala svoji materi. Naj bo že kakor hoče. Ob 50-letnici zaroke sta se oba premislila. Ko so bile svečanosti »zlate zaroke« končane, sta se ženin in nevesta vsedla v kočijo in se peljala v cerkev, kjer ju je duhovnik poročil.

čas. Opisala sta težak boj narodnosocialistične nemške delavske stranke in posebno poudarjala fanatično vero v voditelja Hitlerja.

Koncert v Kranju. Preteklo nedeljo zvečer je bil v strankinem domu v Kranju pevski in glasbeni večer. Nastopili so priznani umetniki z Dunaja, Monakovega in Grada. Večer je vsestransko dobro uspel in so številni poslušalci nagradili nastopajoče z burnim aplavzom.

S Spodnjega Stajerskega

Zaključni nastop gojencev glasbene šole v Mariboru je bil pretekli torek, 8. julija zvečer v glasbeni dvorani Stajerske domovinske zveze. Nastopili so posamezno ali v skupinah učenci iz razredov naslednjih učiteljev: Fanika Bodnar, Jurij Dolinšek, Ljudmila Družović, Katarina Ehrhardt, Helma Grögl, Marija Kafov, Viljem Klampfer, dr. Roman Klasinc, Artur Muhl, Marijeta Pelikan, Sigfrid Reiser, Ivan Skalar, Ivana Srebre in Emilija Stante.

Zalec za Rdeči križ. Pri zadnji cestni nabirki za nemški Rdeči križ je nabrala krajevna skupina Zalec 3107 mark.

Mlatilnica jo je zagrabil. Komaj osemletna učenka Marjetica Šilec iz Spodnje Nove vasi se je sukala okrog mlatilnice. Nenadoma jo je mlatilnica zgrabila in ji odtrgala desno roko. Poleg tega si je zlomila tudi nogo nad kolonom.

Nesreče. Z nepredvidnim ravnanjem z orožjem se je smrtno ponesrečil Albert Gröbner iz Maribora. — Desetletni učenec Stanko Muster iz mariborske okolice se je po nesreči sunil z nožem v desno oko. — S cirkularno si je ranil desno nogo mariborski mizar Antan Zamuda, star 47 let.

Iz Hrvaške

Odhod dosedanjega italijanskega poslanika v Zagrebu. Dosedanji italijanski poslanik v Zagrebu, ekse. Casertano, je dne 1. julija odpotoval iz Zagreba na novo službeno mesto v Rim. Na postaji so se od njega poslovili člani hrvaške vlade, zastopniki vojske in ustaških organizacij ter člani diplomatskega zbora.

Imenovanje novega italijanskega poslanika v Zagrebu. Za novega italijanskega poslanika v Zagrebu je imenovan dosedanj izredni poslanik in opolnomočen minister v zunanjem ministrstvu commendatore Petrucci.

Odhod bolgarskega pravosodnega ministra iz Zagreba. Bolgarski pravosodni minister Partov, ki je v Zagrebu v imenu bolgarske vlade podpisal sporazum o podeljevanju medsebojne pravne pomoči med NDH in Bolgarijo, je dne 1. julija zapustil hrvaško prestolnico in se od-

NK
CRONIN **CRONIN**
CITADELA
ROMAN
PREVEDEL L. KLAČOČER
418 STRANI
I Z I D E
V ČETRTEK DNE 8. JULIJA
NAROČNIKI „NAŠE KNJIGE“
DVIGNITE GA V KNJIGARNI
ZA NENAROČNIKE JE CENA L 75—
ZALOŽBA „NAŠA KNJIGA“
LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI
Pred škofijo 5 — Miklošičeva cesta 5

peljal v Sofijo. Z njim so odpotovali tudi člani bolgarske pravne delegacije.

Poštarne znamke z dr. Paveličevim sliko. Na Antonovo je hrvaška poštna uprava pustila v promet nove hrvaške poštarne znamke s sliko dr. Paveliča v ustaški uniformi. Znamke stanejo 3,50 kun in so določene za frankiranje pisem v domačem prometu.

V Zagreb je dopotoval dosedanj hrvaški poslanik v Budimpešti Ivan pl. Gaj. Zagrebški župan Verner, ki se je s svojim spremstvom dalje časa mudil na uradnem obisku v Bratislavi, se je te dni vrnil v Zagreb.

Akademija posvečena hrvaški knjigi. V okviru dni, ki so sedaj na Hrvaškem posvečeni hrvaški knjigi je bila 27. junija v Zagrebu tudi slavnostna akademija, na kateri je imel predavanje zunanji minister dr. Mile Budak, najmočnejši sedanj hrvaški pisatelj, pod naslovom »Književnost in narode«. V predavanju je orisal pomen knjige v življenju posameznega naroda.

Hrvaško-nemška trgovinska pogajanja. Od 16. junija do 1. julija je bil v Zagrebu sestanek mešanega hrvaško-nemškega gospodarskega odbora, na katerem so člani tega odbora razpravljali o vseh tekočih vprašanjih blagovnega in plačilnega prometa med NDH in Nemčijo. Hrvaško časopisje poroča, da je bil v vseh vprašanjih, tako tudi glede določevanja cen v blagovnem prometu, dosežen sporazum.

Razstavo hrvaške moderne umetnosti v Bratislavi je te dni obiskal predsednik slovaške republike dr. Tiso, katerega je ob vstopu v razstavno dvorano pozdravil hrvaški poslanik Lorković.

Iz Srbije

Izpit na beograjskem vsučilišču. Oblasti so dovolile, da se lahko polagajo diplomski izpiti na vseučilišču v Beogradu v letnem roku. Pravtako lahko polagajo izpite na vseh fakultetah vsi tisti slušatelji, ki so zaključili s letnim semestrom šolskega leta 1940-41 imeli vpisane in pravilno potrjene vsaj štiri semetre. Na ta način bo mogoče polagati izpite tudi iz stranskih predmetov in bodo dijaki lahko nadoknadili to, kar so v času vojnih neprilic pozneje izgubili. Pravtako pa bo tudi omogočeno vsem tistim, ki bodo izpite položili, da bodo lahko uspešno sodelovali tudi pri obnovitvenem delu Srbije.

Birma v Beogradu. Zakrament sv. birme je delil letos beograjski nadškof dne 30. maja v beograjski škofiji cerkvi Kristusa Kralja. Birmanec je bilo okoli 200. Ta mesec bo birma tudi v Nišu in Kragujevcu.

Rdeči križ za prehrano ljudstva v Srbiji. Listi poročajo, da je mednarodni odbor nemškega Rdečega križa v inozemstvu pripravil za civilno prebivalstvo v Srbiji 1100 ton živil, po večini mesa, riža, fig, oliv in mila. Prva pošiljka je že prispela v Beograd. Tež bodo v kratkem sledile še ostale.

Sramotni oder za črnoborizance. Na vseh beograjskih tržnicah so v zadnjem času postavili sramotne odre, kamor bodo privezovali in postavljali tiste prekupčevalce, ki bi predragi prodajali svoje blago ali pa ga odtegovali prodaji na trgu in rajši dajali črni borzi. Prav tako kazeno so izvršili sredi junija na največji beograjski tržnici, na »Jovanovi pijaci«, kjer so zasadihi nekega prodajalca in nekega okoliskega kmeta, ki sta poskušala skriti vrečo krompirja in vrečo greha v bližnjo klet. Oba sta bila privezana vsak po en dan na sramotnem odru. Razen tega bosta pa še kaznovana od centrale za cene.

Pričetek sezone v Soko banji. V toplice v Soko banjo so v zadnjem času pričeli prihajati številni gosti, ki si hočejo v njem utrditi in zboljšati zdravje. Med drugimi je prispel v te toplice tudi znani četniški vodja Kosta Pečanec. Uprava toplice pričakuje še večjega navala obiskovalcev, ker za bivanje v tem zdravilišču ni treba predložiti posebnega dovoljenja. Uprava zdravilišča vsem svojim bodočim gostom samo sporoča in svetuje, da prinesejo s seboj moko.

Drobna ljubljanska kronika

Hišna protiletalska zaščita

Vsi hišni posestniki v ožjem nevarnostnem okolju mesta Ljubljane so dobili pozive za gradnjo ali prireditve hišnih zaklonišč in za predložitev tozadevnih poročil in načrtov. Določeni roki so že potekli. Večina hišnih posestnikov je tudi že ugodila predpisom, ki so predvsem v njihovem interesu stanovalcev. Zamudnike pa spet opozarjamo na naslednje:

»Glavna navodila za obrambo hiše pred sovražnimi napadi« je treba nabiti v veži vsake hiše na vidnem prostoru.

Zaklonišča je treba dokončno urediti in stalno vzdrževati v uporabnem stanju. Hišni gospodar ali upravitelj mora sam ali pa po za to določeni osebi skrbeti, da se zaklonišča pri vsakem letalskem alarmu takoj odpre, razsvetli ter pripravi vodo in orodje za prvo pomoč, kolikor še ni pripravljen.

Kjer so zaklonišča že pripravljena, je treba takoj namestiti predpisane napisne table in naslikati predpisane puščice (splošna navodila odstavek D).

Zaščitnemu oddelku mestnega upravitelja v II. nadstropju kresije v Lingarjevi ulici št. 1, soba št. 45, je treba nemudoma predložiti izpolnjene obrazce B in načrte zaklonišča v treh

izvodih. Tamkaj se dobe tudi vsa podrobnejša navodila in pojasnila.

V kratkem bodo tehnični organi pričeli s kontrolnimi pregledi na licu mesta ter bo proti nim, ki predpisov niso izpolnili, postopano po zakonu.

Živilski trg pod dežniki. V sredo je bil živilski trg srednji. Bil je zaradi hude plohe pod velikimi dežniki. Zaseden je bil dobro le drugi otok za zelenjavno. Glavne solate je še vedno veliko na lažbo. Vedno več je lepih in debelih glav zgozdenega zelja. Glava je po 4 lire. Napredaj je bilo tudi mnogo gorzljiske febulje. Oh zidi ljudske knjigarnice je bilo zelo živahno. Tam so prodajale ženske borovnice. Nekatero žensko so pripeljale na trg po več košar in kosarje borovnic, ki jih sedaj nabirajo posebno po rudniških, dobrih in v sostranskih gozdovih, kjer raste najlepše borovnice. Mnogo je bilo na lažbo domače pese, korenja, ohrovtu in kolerabi. Še vedno prodajajo vrtinari in drugi razne sadike, tako ohrovt in zelje in peso. Za sadike je vreme kakor nalašč.

Letalstva zapadlih predmetov bo v ponedeljek, dne 12. julija t. l. ob 15 v Mestni zastavljalnici na Poljanski cesti št. 13.

Emonska cesto so začeli valjati. Te dni je pripisal hudo težak cestni valjar na Emonska cesto in sicer na njen spodnji in daljši odcep od križišča z Askerčevno cesto proti Trnovcem. Tam je najprej s težkim železnim plugom razkopaval cestnice od Askerčeve do križišča z Mirjem. Zdelo se je, da želijo valjati in kumulati bodo začeli posipati na novo z že pripravljeno gramozom, ki ga je veliko stvelo voz nasutega pred Jelačinovo vilo. Prav zadnji čas je, da je prišla na vrsto ureditev tudi te ceste, ki je najvažnejša zveza vsega mesta s Trnovci, saj imamo

zaradi Gradaščice vsega skupaj le tri prehode iz mesta v Trnovo. Se huje pa je za pešce to, da prav Emonska cesta premore na eni strani hodnik za pešce, pa še ta ni nič tlakovan, niti asfaltiran, katraniziran. Niki črtno, bo z ureditvijo cestnice samega katraniziran tudi hodnik in to od križišča z Askerčevno pa do mostu čez Orto. Vse pobudilci za to uslugi, ki se jim bo poznala zlasti v zimskem in spomladanskem času, izrekajo mestni upravi najlepšo zahvalo.

Novo cesto ob tržnicah bodo katranizirali. Z nekaj dni izpirajo nasipano cestnice ob mesarskih tržnicah. Z močnim vodnim curkom čistijo zgornjo plast cestnice, vmes jim pa nagažajo plohe. Ob lepem vremenu bodo očisteno in isprano ter pometo cestnice katranizirali in mu tako dali takšno površinsko obdelavo kakor jo ima sedaj Pogacarjev trg.

Gledališče

Četrtek, 8. julija: Zaprt.
Petek, 9. julija: Zaprt.
Sobota, 10. julija ob 19: »Mrve oče, Premiera. Red Premierski.

Sprememba repertoarja. — Zaradi obolenosti gospe Vidaličeve in Draga Čudna je onemogočena izvedba »Prodane neveste«, na povedane za danes za red Četrtek. Operno gledališče ostane danes zaprt.

Abonente reda Premierskega opozarjamo, da bodo imeli zaradi bližnjega sklepa dramske in operne sezone v tekočem tednu dve premieri zapored in sicer, kakor že zgoraj omenjeno v petek »Drami »Nevesta« in »Mrve oče« ob 19 in v soboto »Operi »Mrve oče«.

Eugen D'Albert: »Mrve oče, Opera v enem dejanju s prologom. Libreto: H. H. Ewers in M. Henry. Prevodi: Niko Stirof. Libreto obravnava zgodbo o dobrem pastirju in iztrgubljeni ovci. Dejanje se godi za časa Krista v bližini Jeruzalema na vrtu palače rimskega poslanca Arceisa. Osebe: pastir — Banovec, kosce — Dolinar, pastirček — Stritarjeva, Arceiz — Primožič,

Myrtole — Heybalova, Galba — Anžlovar, Arsinova — Poljanarjeva, Marija Magdalena — Golobova, Ktesiphar — M. Sanein, Rebeka — Poličeva, Rut — Karlovec, Ester — Ransakova, Sara — Sturmova, broma žena Skrljčeva, Zidje, Rus, Jelnikar, Hamar, Gregorin, Perko, Dirigent: Sami Hubal, režija in scena: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, načrti za kostume: J. Vilfanova.

Drama:

Četrtek, 8. julija: Zaprt.
Petek, 9. julija ob 19: »Nevesta« krono.
Sobota, 10. julija ob 19: »V Ljubljano jo dajmo! Zadnjičkrat v sezoni. Izven. Cene od 12 lir nazdrol.
Nedelja, 11. julija ob 19: »Nevesta« krono.
Izven.

A. Strindberg: »Nevesta« krono. Ta drama spada med pozna Strindbergova dela. V zgodbi o sovražstvu dveh datarskih kmečkih hiš je pokazala boj dobrega z zlim, ki se borita v človeku in njegovo ozko povezanost z naravo in njenimi dobrimi in slabimi prirodnimi močmi, pod katerih vplivom živi človek. V glavnih vlogah: Sariočeva, Danilova in Jan, Rakarjeva in Debevec. Igro je režiral in prevodel C. Debevec.

Naznanila

RADIO. Četrtek, 8. julija. 7.30 Pesmi in napavi — 8. Napoved časa. Poročilo v italijanskem — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenskem — 12.45 Komorna glasba — 13. Napoved časa. Poročila v italijanskem — 13.10 Poročilo Velikovnega poveljstva oboroženih sil v slovenskem — 13.12 Prenos za Nemčijo — 14. Poročila v italijanskem — 14.10 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijance, Laska glasba — 15. Poročila v slovenskem — 17. Napoved časa. Poročila v italijanskem — 17.15 Venček pesmi — 19.30 Poročila v slovenskem — 19.45 Politični komentar v slovenskem — 20.20 Priponke k dogodkom — 20.40 Lirična prireditve družbe AIA: CILEA: Gloria. V

odmoru: predavanje v slovenskimi — 22.30 Pisana glasba — 22.45 Poročila v italijanskem.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1, mr. Bahovec, Kongresni trg 12, in mr. Komotar, Vič, Tržaška c. 48.

Poizvedovanja

Izgubila sem v ponedeljek popoldne zlato zapestno uro bolj starinsko, nekoliko večjo od sedanjih modernih. Neposredno pod šte. 12 ima tiskano ime tvrdke Botij. Postopoma najditelja vladno prošim, da jo odda proti nagradi na naslov: Katinka Gajecna, Cezovca 1-11, ali pa v upravi »Slovenca«.

ROMAN V SLIKAH
Izide v lepi, veliki knjigi (obsseg 216 strani) in bo veljal:
mehko vezana izdaja . . . 32 lir
za naročnike Slov. doma . . . 25 lir
v polplatno vezan . . . 45 lir
v celo platno vezan na naj-
boljšem papirju . . . 85 lir

Cas za prednaročbo do 5. avgusta.

Naroča se na naslov:

Uredništvo »Slovenske doma«

Ljubljana,

NAUK O LETALSKEM OZRAČJU JE V AMERIKI NOV ŠOLSKI PREDMET

Ze lani je uprava civilnega letalstva, ki stoji za njim vojno ministrstvo in prosveta, naročila profesorju Woodu s kolumbijske univerze v New Yorku, naj pripravi učne knjige in učno osebo je za »zračno vzgojo« v ameriških ljudskih in srednjih šolah. Wood je zbral okoli sebe skupino sodelavcev in je spremenil kolumbijsko in nebrško univerzo v središči novega nauka. V nekaj mesecih je bilo zasnovanih 18 učnih knjig, med njimi je bila tudi 900 strani obsegaajoča priročna knjiga za učitelje, ki je stala 99 centov. Prve naklade te knjige po 40 tisoč izvodov so razprodali v kratkem času in več kot 10 tisoč učiteljev se je v pečetnicah učilo pri Woodu in njegovih asistentih (Pred to vojno je bilo vseh učiteljev krog 900.000.)

Globalni zemljepis

Temelj novemu učnemu predmetu je postal nov zemljepis. Tege se je mnogo lažje naučiti kot onega z morij, jeziri, hribi, puščavami in rekami in predvsem z mnogimi državnimi mejami. Novi zemljepis vsebuje le dve točki: letalska pristanišča in letalska oporišča. Kar je vmes — bodi voda, ravnina ali gorovje — ga ne zanima. Zakaj, bodi ceste letalskega zemljepisa vodijo po zračnem globusu, ki je zanj zemlja le jedro in središče. V tem novem zemljepisu učijo, da je razdalja od Čikaga do Moskve krajša kot v Natal v Braziliji in tozadevni zemljevidi imajo kot središče severni tečaj. Mimo novega zračnega zemljepisa je nastala tudi nova zračna zgodovina, kjer imata svojo vlogo Ikarus in Leonardo da Vinci. Dalje vsebuje novi predmet tudi zračno biologijo o spremembah človeškega srca in možganov v stratosferi. In še zračno gospodarstvo in zračno sociologijo, kjer obravnavajo bodoče zračne tovorne vlake. Razen tega poučujejo tudi tehniško stran o obvladani ozračja in k matematiki in fiziki so priključili nove dodatke o letalstvu. Celo za starše so dali v tisk namenjen »zračni besednjak«, da se bodo naučili novega jezika, ki ga bodo prinesli otroci v novem predmetu iz šole domov.

Velike ameriške družbe za gradnjo letal, ki v tej zadevi delujejo skupno z vlado, že zdaj bijejo hude boje o bodoči prestolnici letalskih prog in razkazujejo v velikih oglaševalnih zračnih zemljepis. Družba »United Air Lines« poziva na primer s takimi besedami poleg slike štirimotornega osebnega letala: »V dobi letenja ne boste imeli svojih odjemalcev samo v Ameriki, ampak tudi v Evropi in na Kitajskem in boste morali večkrat poleteti tja... Vi in vaša trgovina spadata k prvi generaciji, ki ne bo navezana na zemljo. Kupite vojno posojilo za zmagalo«

»Leti ali umri!«

Državni podtajnik za letalstvo, Robert Hinckley, je jeseni vzkliknil v svojem govoru: »Zgodo: vina nas je primorala, da izbiramo med letalstvom ali smrtjo. Leti ali umri! to je zapoved sedanjega časa.« Da bi se pa uresničile vse te »visokoleteče« sanje o letalskem imperializmu Američanov, pa ni

Preskrba z ledom včasih in zdaj

Ledenjake imenujejo tiste delavce, ki v poletnih dneh oskrbujejo mesta z ledom, ki ga zlagajo iz voz in ga nosijo krčmarjem, mesarjem in drugim. Ledenjaki so važni sodelavci v borbi za ohranitev živil in brez njihove delavnosti bi bila mesta v poletju v veliki zadregi.

Lahko rečemo, da je led ena najpotrebnejših stvari, ki bi brez njega mnogo ljudi sploh ne moglo posloovati. Do današnjih dni se še ni dalo dognati, kdaj so ljudje spoznali to lastnost ledu, da ohranja živila. Zdaj je led eden najvažnejših pripomočkov tehnike, medicine, predvsem kirurgije, in pivovarstva in žganjarn. Brez ledu bi morale poletni prenehati posloovati vse mlekarne, krčme, mesarije, slaščičarne in tudi gospodinjice bi brez ledu težko gospodinjile. Kar nehoti se vprašamo, kako je bilo takrat — in to je bilo komaj pred 50 leti — ko še nismo imeli umetnega ledu. V takih krajih, kjer je bilo podnebje večidel hladno, niso poznali tozadevni težko. Na Dunaju, na primer, so v zimskih mesecih na tisoče ton ledu nalomili iz Donave in ga odvažali v posebna ledena skladišča ali ledenice. V teh skladiščih so napolnili stene s slabimi prevodniki toplote, da ni mogel priti vanje topli zrak od zunaj. Dobro založena ledenica je bila prkos krčmarjev in mesarjev in so se s tem tudi pobahali. Če pa ni bilo v bližini mest nobenih rek ali jezer, ali pa, če so bile zime mile, je bilo treba pripeljati led iz daljnjih krajev. Preskrbo z ledom so imela v rokah posebna zasebna podjetja, ki so v toplih zimah jako izkoriščala konjunkturo. V takih letih so se cene zelo dvignile in kdor je moral neobhodno imeti led, je moral tudi pošteno plačati, saj so ga uvažali celo iz nordijskih držav, Norveška, na primer, je v eni sami

le potrebno, da se mladina priuči novemu predmetu, in da dobijo izsolane pilote in posadko, marveč morajo gledati na letalstvo prekašati vse druge narode. Nedavno je dejal predsednik »American Airlines Inc.«, da bo največji zmagovalec po vojni tisti, ki bo mogel na pogostejši nastopiti z najmočnejšo postojenko v prometnem letalstvu. In že se oglašajo Američani z novimi letalskimi načrti, češ da bo nekoč na razpolago 20 milijonov ameriških letalskih prog namesto Pullmanovih vlakov. »Nova letališča smo zgradili po vsem svetu, ki so v zvezi z velikimi radijskimi postajami, katere so zmogljive vzdrževati zvezo z letali v vseh delih sveta. S temi postajami naj bi Amerika pri razvoju medkontinentalnih zračnih potov prekašala za nekaj let vse druge države... Tako je Anglija vnovič v strahu, da je ne prehitijo in ne prekosijo Amerika.

zimi izvozila 400.000 ton ledu v ostale evropske kroje in marsikatera velikomestna restavracija se je ponasala s tem, da je njeno pivo ohlajeno s ledu iz norveških fjordov. Posebne tvrdke, ki so trgovale z ledom, so imele velikanske ledenice, od koder so oddajale led potrošnikom. Led iz severnih jezer so razpošiljali v Trieste, v Egipt in Korfu. Švica je razpošiljala led iz Davosa in drugih gorskih pokrajin v Francijo, medtem ko je zgornja Bavarska oskrbovala z ledom Nemčijo. Združene ameriške države pa so ga na milijone ton izvažale v Južno Ameriko.

Teh kupčij je bilo seveda konec, čim se je pojavila

proizvodnja umetnega ledu

Na Dunaju so dobili prvi umetni led ob koncu sedemdesetih let minulega stoletja, vendar so morali tisto tvornico kmalu zapreti, ker so prav takrat dobivali mnogo ledu iz Donave. Šele čez deset let nato je neki nemški inženir začel spet proizvajati umetni led in mile zime so pospeševale njegovo proizvodnjo. Spet čez deset let zatem je nastalo na Dunaju več tvornic za umetni led in zaradi mile zime leta 1897, in 1898, so cene temu ledu jako poskočile. V teh tvornicah proizvajajo na leto do 25.000 vagonov ledu. Zdaj porabi Dunaj vsak dan za cel ledenik ledu.

Skoraj sleherni večji gospodinjstvo ima v teh časih svojo lastno ledenico za umetni led. Tako zvane »Frigiderije« dobimo skoraj po vseh hišah. Vprašanje preskrbe z ledom skozi vse leto ni zdaj nobeno vprašanje več, kar je nadvse važno za živila in naše zdravje.

Todtova taborišča na jugovzhodu

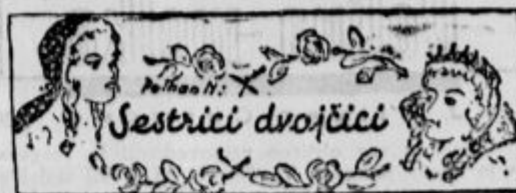
V Beogradu, v juniju. Pred nekaj leti je bila tu še tiha pokrajina (piše vojni poročevalec lista »Frankfurter Zeitung«). Tujski promet se je bil šele komaj dotaknil teh notranjesrbskih krajev in gospodarski promet je bil ozko omejen. Odkar pa je šla ta vojna — marsikak križ vzdolž ceste spominja nanjo — po teh krajih, se je začelo marljivo delovanje. Brod čez reko spaja delovno torišče s cesto. Tračnice so razmrežene sem in tja, nastalo je majhno mesto samih barak, zidovje nove naprave se dviga v nebo in zadaj za vsa to brneco in hrumečo delavnostjo se dvigajo drogovi žične železnice, ki pleza po griču navzgor in se izgublja v hribih.

Vodja taborišča »kraljuje« v posebni baraki in si ogleduje svoje »kraljestvo«, delavsko taborišče, v katerem se »kraljuje« prav posebni delavski pogoji. Tu so barake za delavce domačine z njihovimi ležišči. Nato sledijo barake predelavcev in rokodelcev, potem bivališča vodij in slednjič stanovanjske nemških strokovnih delavcev in tehnikov. Iz delavske kuhinje se dviga vonj po kostrunovini, ki se pripravlja za kosilo. Tu v »skaznice« kuhajo jedila, ki jih bodo zaužili vodja taborišča in njegovi sodelavci. Pred to barako je zal vrtič, kjer se družijo s koristnim. Zadaj je še večji zelenjadni vrt, ki skrbi za zelenjadne kuhinjske potrebe. V bližini je svinjski hlev z nekaj prašiči, ki se debelijo od samih odpadkov in pomij. Številne kokoši brskajo in kokodakajo okoli.

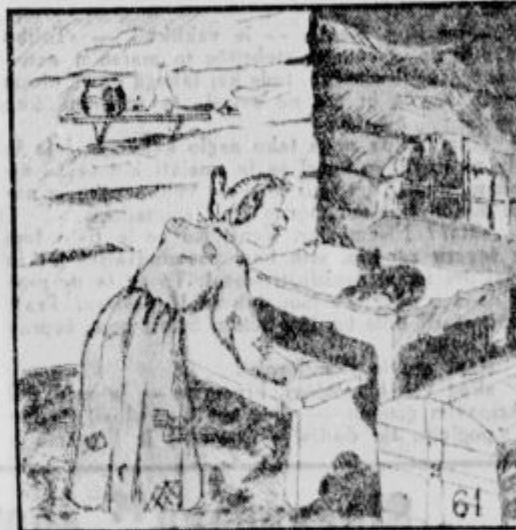
Ondi je sanitetna baraka, dalje mizarška delavnica, kjer narejajo barake in njih opremo. Dalje je krojačnica in čevljarica, kjer popravljajo obleke in obutev delavstva. Motor, ki ga slišiš brneti, proizvajala elektriko, ki se ohranja v baraki za akumulatore in ki ponoči razsvetljuje vse taborišče. Predvsem pa se razprostira tu velikansko delavsko torišče, kjer se železniški vagoni premikajo sem in tja, kjer vihtijo delavci lopate, krampe in motike, kjer mešajo cement in rastejo zidovi kvadrata. Na teh posebnih gospodarskih tleh je nastala naravnost samovladna država, vse je snažno, čedno in pospravljeno. Tudi v barakah domačinskih delavcev je red in snaga. Vse se skuša urediti in storiti tako, kolikor se pač da.

In kakršno je to delavsko torišče Todtovo organizacije, kjer nastaja nov rudnik, je takih še več tu na jugovzhodu, je več manjših in večjih, trajnih in takih, ki se bodo kmalu končala, ki bodo svoje prehodne satorje kmalu preneli drugam. Železniške tirnice povečavajo, mostove zidajo, hudournike urejajo, ceste popravljajo, kar cele hribe prestavljajo. Organizacija Todt nastopa povsod tam, kjer druga podjetja nimajo potrebnih sredstev, kjer so zveze in priložnosti potrebni državne, vojaško izurjene organizacije.

Moštvo Todtove organizacije se seveda razlikuje od borečih se vojakov, vendar ni zmeraj izven vojnih nevarnosti in se mora prav tako

»Ti bom že pokazala, potepuh ti nemarni. Tri dni sem morala sama nositi drva in vodo, molsti kozo ter kuhati in prati! Ti bom že pokazala potepati se!« je govorila Zaba.

Ko je princeska odprla vrata, je planila nanjo, da bi jo pretepla. A naletela je slabo. Deklica ni bila njena dobra, pohlevna Ma-

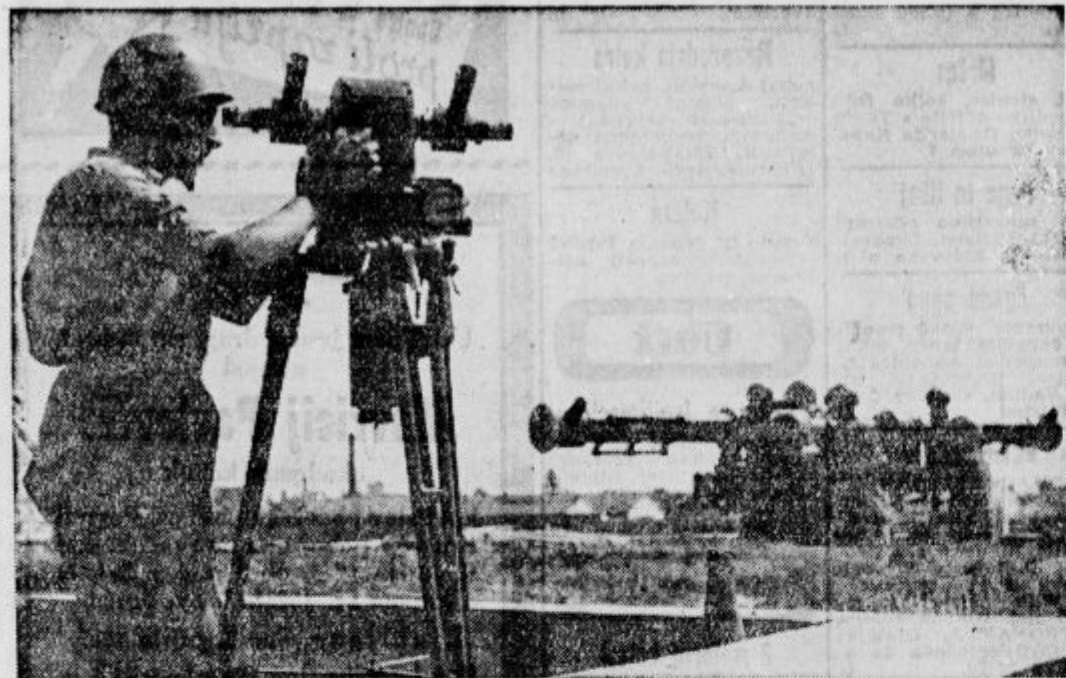

ruška, temveč grajska nasilnica, ki je nikdar nihče ni udaril. Tako sta druga drugi planili v lase! To sta se topli in lasali, jokali in kričali, obe hudobni in kruti!

Žrtvovati kot pravo vojaštvo. Strojni inženir, cestni graditelj, arhitekt, graditelj mostov, vsi ti imajo v tem polvojaškem okviru tudi svoje posebne vojaške stopnje, kakor četovodja, vodja fronte, višji vodja fronte itd. Ta armada dela ima svoje urade, kazine, bivališča, delavnice, blagajne, zabavišča, svoje zdravnike, bolnišnice, strežnice, vojne poročevalce in še vse drugo. Najvišja stavba v Beogradu, od koder pregledaš pokrajino sotočja Save in Donave, je zeleni »poveljniški stolpe«, od koder vladajo južnovzhodni Todtovi organizaciji. Poseben občutek skupnosti in solidarnosti veže člane te armade skupaj.

Finski maršal Mannerheim - potopisec

Ves svet pozna ime finskega maršala Karla Gustava Mannerheima, vendar je malokomu znano, da je maršal izdal nedavno potopisno delo z naslovom: »Po Aziji od zahoda do vzhoda«. V knjigi so opisani kraji, pota, vasi in mesta, ljudje, narodi in plemena, katere je maršal leta 1908 v spremstvu dveh kozakov videl in spoznal v Aziji in je opravil 14.000 km dolgo pot — od Bakuja do Pekinga. Pri tem je skoraj 3000 km dolgo potoval po deslet malo znanih ali sploh neznanih krajih. Najslavnejši azijski raziskovalec Sven Hedin se je zelo laskavo izrazil o Mannerheimovem potopisu, ki je napisano v tako živahnem slogu, da je vsakomur všeč. Sven Hedin je se izjavil, da so mu na njegovih potovanjih izvrstno služili zemljevidi, ki mu jih je bil Mannerheim svoj čas dal na razpolago.

Protiletalsko topništvo v akciji

Kokoš

Gornikova dedek in babica sta kupila kokoš. Kokoš je bila kot vsaka druga kokoš, le da je imela za Gornikovo neznanost vrednost, kajti nesla je jajca.

Stara mati in stari oče sta si jo skupaj kupila. Imela sta posebno stanovanje v hiši zeta in sta si sama gospodinjila. Stari oče je dobival majhno pokojnino, toliko, da se je težko živelo. Dva meseca ni kadiril tobaka, da je mogel prispevati svojo polovico za kokoš, ki je veljala celih sedemdeset lir. — Drugo polovico kupnine je menda stara mati dobila od hčere za god, a je stari oče trdil, da je tisto vsoto priskoparila pri gospodinjstvu in je zato zadnje čase tako slabo kuhala, da ni bilo za nikamor.

Skratka, kokoš je bila zdaj tu in treba je bilo skrbeti zanjo. Pri hiši je bilo malo dvorišča in kosček vrta, ki je bil na vse strani ograjen, seveda pa ne tako gost, da ne bi mogla kokoš skozi. Zato jo je bilo treba varovati in pasti čez dan, ponoči pa so jo zapirali v klet.

Sprva je bil stari oče navdušen kurji pastir. Nabiral je po bližnjih mejah grnat, ki ga je kokoš rada uživala. posmukal je iz vrta marsikak list endivije in sem pa tja pouzmal z zelotovega dela vrtnika tudi kakšno čebulo in jo razrezal svojimi kokoškami, ki je kar planila na njo. Vsak dan ji je z lopato brskal v senčnih kotih dvorišča in iskal glist. Kokoš ga je od strani gledala in včasih

sama pomagala brskati. Če je potem privlekel na dan kakšno posebno dolgo rožnato glisto, sta bila vesela oba, on in kokoš.

Seveda pa je bilo treba tudi še kaj druge hrane. Vsako jutro sta se stara dva premagala in je vsak dal od svoje deleža po eno ali dve žlici polente na stran za kokoš. Prav tako je moralo tudi opoldne kaj odpasti, če ni iz zeto-vega stanovanja prišel osemletni vnukček Branko s kakšnimi ostanki.

Kakšno veselje, ko je začela nesti! Prve dni je bila namreč preveč prestrašena in izstradana, da bi se bila spomnila na svojo dolžnost. Četrty dan pa je vprav, ko se je stari oče že jezil, da sta kupila kurjo smrt in ne poštene kokoši, jela v kotu kuhinje, kokodakati, kjer je imela svoj zabojček, če ni bila na dvorišču ali v kleti.

Potem je nesla po tri dni zaporedoma, četrty dan pa počivala. »Zakaj tudi kokoš ne bi smela počivati,« je priznalo življeno priznal dedek, ko ga je vnukček Branko vpraševal, zakaj ni putka znesla. »Saj imaš tudi ti počitnice in ti ni treba vsak dan v šolo.«

Ko je znesla sedmo jajce, je že jel računati: »Jajca so sedaj po dve liri, kokoš naju velja le še šest in petdeset lir.«

»Kajpak,« se je oglašila stara mati, »koliko pa je medtem že snedla! Saj jo kar naprej baše.«

»Eh, to ni nič, to ni nič,« je ugovarjal dedek, »tisto bi jaz itak tudi sam pojedel, pa bi tako nič več ne ostalo.

Tako imam morda nekaj gramov manj mesa na sebi, je pa kokoš zato bolj debela in pridna.«

»Pa jajca niso po dve liri, ampak po liri pet in sedemdeset,« je ugovarjal Branko. »Saj smo se v šoli učili.«

Ko so prišli pa je prevročji dnevi in tisto gramovje na dvorišču ni dajalo kaj prida sence, je tudi dedka minilo veselje, da bi bil kurji pastir. Poskusil je nekaj dni z Brankom in mu objubil, da mu bo zato izrezljal iz lesa kar najlepšo puško, a Branko se je rajši potepal s sosedovim Tončkom in mu ni bilo mar puške, pač pa sosedovih bruski, ki so pravkar dozorele.

Tako ni preostalo dedku drugega, kakor da svojo ljubo putko priveže na dolg motvoz in jo tako pusti na dvorišču, da se sama zabava, kakor se more in zna. Tudi drugod so jih imeli privezane in v predmestju, kjer so stanovali Gornikovi, si povsod videl skoraj pri vsaki hiši kakšno kokoš, ki se je zaletavala okoli droga, kjer je bil privežen motvoz.

Potem je od nekdaj prinesel kol, ga zabil v ozadju dvorišča v zemljo ter drugi konec motvoza ovil okoli kola in pustil kokoško njemu kurji usodi. In medtem ko je dedek v hladni kletni sobi smrdel na zofi, je kokoš od vročine odpirala kljun, frfotala na vse pretege in vlačila za seboj privezано nogo.

Dokler ni čez teden dni nenadoma izginila. Ko je proti večeru prišla babica ponjo, je ostal na kolu samo še motvoz in nič drugega. Tisto rdečo krpljico je zagledala šele na cesti.

Pa je nekega dne prišel Branko povedati, da je našel v neki vili prav

na koncu predmestja, kjer se je s sosedovim Tončkom igral.

Najprej je šel samo dedek z Brankom. Ni nista nikomur povedala, da je ne bi tam tačas skrili, ampak sta si kakor dva sprehajala ogledovala tisto vilo in kurnik ob njej. »Hm, res,« je razveseljen dejal dedek, »prav res je naša.«

Potem so se proti večeru odpravili vsi ponjo, dedek, babica in Branko. Babica je bila vsa razburjena, ker ni vedela, kaj bi oblekla.

Branko je pozvonil pri vili in babica si je vsa nervozna poravnala krilo, ki ji je segalo do peti. Ko je odprl mlad eleganten gospod, so vsi trije v eni sapi povedali, da so prišli po kokoš.

»Po kakšno kokoš,« je vprašal gospod.

»Po našo vendar,« je dejal Branko. »Jaz ne vem za nobeno vašo kokoš,« jih je gospod prevzeto pogledal od spodaj navzgor. A dedek si je s silo utrl pot in zavil skozi vežo na dvorišče.

Za njim Branko in naposled babica, tako da je bil gospod prišljen poklicati še svojo ženo; sedaj so vsi stali okoli kurnika. Še nekaj drugih strank, ki so čule glasen preprič, se jim je pridružilo.

V kurniku so bile tri kokoši, dve sta imeli belkasto, ena rdečkasto perje.

»Ta, ta je naša! Put, put, put!« je jela babica rdečko nagovarjati.

»Kaj se le drzne tako vdreti v našo hišo,« se je jezila gospodova žena. »Mi ne krademo kokoši, mi ne,« je poudarila gospa.

»Kdo pa pravi, da kradete,« je miril dedek, »prišli smo le povedat, da se je naša kokoš začela k vam in vas pro-

simo, da jo vrnete. Mi smo revni ljudje in nam je kokoš že celo premoženje.«

»Pa to ni vaša kokoš!«

»Je, je,« je trdila babica, »naša je imela prav tako rdeče perje in na nogi je bila malo ožuljena, kot je tudi tale.«

»In plešasta je bila, kakor je tale,« je hitel dedek.

»Plešasta je danes lahko vsaka kura od skrbi, kaj bo pozimi jedla,« se je smejal mlad študent, ki je stanoval v vili in ga je radovednost sem prignala.

»Pa uši je naša imela,« se je vmes vteknil Branko.

»Najbrž jih je od tebe dobila, paglavce se je obregnil vanj elegantni gospod.

Gospod je jezno odprl kurnik in pograbil prvo, belo kokoš in jo potisnil dedku v roke.

»Ne, ne ta,« se je branil dedek, »ono rdečkasto prosim.«

A gospod, kakor da ne razume. Dal mu je še drugo belo kokoš in pri tem nalašč sunil rdečo, da je planila iz kurnika in prestrašeno odletela v neki kot dvorišča, da je ni bilo mogoče ujeti.

»No, če nista ti dve vaši, tudi tretja ni,« je zareskal gospod, ki bi mu človek prisodil vse drugačne manire. —

»Glejte, da izginete! Ven!«

Kaj je preostalo siromakom, kot da so žalostno odšli. Drugi dan je dedek prijavil izgubo kokoši na policiji in povedal stražniku svojo domnevo. In ko je stražnik povprašal pri vili, rdečko že ni bilo več. Prav tisti večer so jo brž zaklali in pojedli. Zdaj pa jim išči v želodcu, kakšno perje je imela!

Katja R.

Dolina molka

J. Oliver Curwood 26

Kent je vse obširno pripovedoval in Fingers ga je vneto poslušal. Ta človek, ki je bil sedaj v Kentovi celici, ni bil več tisti skrivnostni in leni Fingers. V njem je rasel tisti junak pred dvajset leti in njegova kri se mu je pretakala po žilah. Dvakrat se je oče Layonne približal celici in dvakrat se je od oddaljil, ko je slišal mrmanje Kentovega glasu. Ta je povedal vse. Ko je končal, se je zdelo, da je skrivnostna moč poživila Fingersa.

»Moj Bog, Kent!« — je vzkliknil. — »Toliko let sem že v svojem stebrišču in marsikaj nenavadnega se je zgodilo, toda kaj takega pa še nisem slišal! Oh, če bi me ne ovirala ta ogromni kup mesa!«

Planil je na noge tako naglo kakor že leta in leta ni storil, in začel se je smeati kot se še nikoli ni smejal. Iztegnil je svojo veliko roko in napel mišice kot rokoborec pred spopadom.

»Star? Nisem star, Kent! Ko se je tisto tam na severu zgodilo, sem imel osemindvajset let in sedaj jim imam osemindvajset. To se še ne pravi, da sem star. Le moj duh se je postal star. Prav, Kent, storil bom to, kar želite. Storil bom, čeprav me obsesijo!«

Kent mu je stisnil roko. »Bog vas blagoslovi, Fingers!« — je vzkliknil s hripavim glasom. — »Bog vas blagoslovi! Poglejte, poglejte tja dol!« — Potisnil je Fingersa k

oknu in oba sta gledala reko, krivuljo tekočega zlata pod sinjim nebom. »Dvesto milj reke teče po tem svetu, ki ga oba poznava in ljubiva. Ne, niste se postarali, Fingers! Vse stvari, ki ste jih nekoč poznali, vas zopet kličejo kakor kličejo mene. Tame nekje so sence Lost Cityja... sence in resničnosti!«

»Sence in upi« — je rekel Fingers.

»Življenje je sestavljeno iz upov« — je šepetal Kent kakor samemu sebi. Nato se je obrnil, posikal Fingersovo roko in jo močno stisnil. — »Morda se moji in vaši upi ne bodo nikdar uresničili, toda morda imajo nekaj skupnega. Čudno je, kajne, da sta si njuni imeni podobni: Mary, Marette... Povejte, Fingers!«

Zaslišala sta bližanje težkih korakov. Obrnila sta se in videla Pellyja na pragu celice. Čas za pogovor je bil pretekli; Fingers je z nogo prebudil dremajočega psa.

Fingers, ki je pet minut pozneje korakal proti reki, je bil popolnoma drugačen človek kot prej. Pes, ki je šel za njim, je bil ves začuden in užaljen, ker se je moral podvizati, če ni hotel zaostati za gospodarjem. Ko je prišel domov, se Fingers ni zgrudil v svoj stari naslonjač pod stebriščem; slekel si je suknjič in telovnik, si zavijal rokave ter ure in ure brskal med zaprašenimi papirji, ki so tvorili zaklad njegove kože.

XII.

Ko se je Kent naslednje jutro prebudil, je bil tako dobre volje, da je njegova prva skrb bila skrivati to dobro razpoloženje pred vsemi, ki bi utegnili vstopiti v celico, zlasti pa pred Kedstijem v primeru, da bi ga tudi on prišel obiskat. Zopet se mu je povrnilo upanje, ki mu je dajalo novih moči in novega življenja. Blagoslavljal je človeka,

katerega je poznal pod imenom Dirty Fingers, blagoslavljal je dan, ko je na svojem dolgem potovanju izvedel za njegovo zgodbo. Videl je, kako se je leni in uvelorjen izpremenil v delavnega in močnega človeka in navdalo ga je do njega čustvo prijateljstva.

Oče Layonne je prišel šele popoldne in prinesel je novic, ki so Kenta močno vzradostile. Hotel je obiskati Fingersa, toda pod stebriščem ga ni našel. Tudi psa ni bilo. Potrkal je na vrata, toda nihče se ni odzval. Kje bi utegnil biti Fingers? Kent je odikmal z glavo in hlinil zaskrbljenost, toda srce mu je poskakovalo od veselja. Razumel je. Rekel je misijonarju, da mu po njegovem mnenju vse Fingersovo poznavanje zakonov ne bo mnogo koristilo in da je tudi sam Fingers tako rekel. Oče Layonne je odšel vidno potr.

Drugo jutro je misijonar zopet prišel z drugimi novicami, ki so Kenta še bolj razveselile. Prejšnji večer je misijonar videl luč v Fingersovi koči, zato je odšel tja. Zelo presenečen je bil, ko je pri Fingersu našel še tri druge ljudi za mizo: mešanca Pontaja, Kinooja, izganca iz Sand Creeka, in staro Indijanca Mooieja. Kent bi najrajši objel misijonarja od veselja; trije možje, ki so bili v Fingersovi koči, so bili najboljši poznavalci severa. Fingers očividno ni izgubil časa.

Najrajši bi zavriskal od veselja, toda premagal se je in na njegovem obrazu se ni na noben način izražalo veselje, od katerega mu je prekipelo srce. Misijonar je nadaljeval in povedal, da mu je Fingers rekel, da tisti trije sklepajo trgovsko kupčijo z lesom; ta trenutek pač da ne more prekiniti pogovora in se razgovorjati o Kentu; to lahko opravi tudi prihodnje jutro. Oče Layonne je res zjutraj prišel, toda koča je bila zaklenjena.

Ves dan je Kent z veliko skrbjo pričakoval Fingersa. Prvič ga je prišel obiskat Kedsty, ki mu je želel, da bi mu Fingers na kakšen način mogel pomagati. Nadzornik ni o Mercerju omenil niti besedice. Njegov obisk je trajal le nekaj minut in ves ta čas je Kedsty stal pred pragom celice. Popoldne je prišel tudi Cardigan, ki je toplo etisnil jetnikovo roko. Rekel je, da je imel mnogo dela in da je Mercer zelo zdelan, telesno in duševno. Izgubil je pet zob in brazgotine na obrazu so mu morali zašiti s sedemnajst šivi. Zdravnik je bil mnenja, da je Mercer dobil res imenitno lekcijo. Pri teh besedah je pogledal Kenta in se nasmehnil. Nato je pristavil s tihim glasom:

»Res je škoda, Kent, da ga niste docela pobili!« Ob štirih je končno prišel Fingers. Še manj kot prejšnji dan je bil podoben lenemu človeku, kakršen se je prej vedno zdel. Ni sopihal, zdelo se je, da je izgubil vso tolsko, imel je izrazit obraz in žive oči. Pes Togs ga ni spremljal. Stisnil je roko Kentu in se nasmehnil.

»Vso noč sem delal, Kent. Podnevi se nisem upal mnogo gibati, da bi se ljudje ne čudili in da ne bi začeli kaj šušljati. In sinoči sem hodil, Kent! Pa še kako sem hodil! Deset milj, morda kaj več ali manj. In zaveda napreduje, napreduje...«

»In Ponte, Kinoo in Mooie?«

»Delajo kot blazni« — je zašepetal Fingers. — »To je edina možnost. Pregledal sem vse zakone in nisem našel ničesar, kar bi vas moglo rešiti. Povedati vam moram, da sem prebral tudi vaše priznanje in mislim, da se niti z ječo ne boste mogli izmuzniti. Zdi se, da vam vrv že leži okrog vratu. Govoril sem s Kedstijem. V petnajstih dneh vas bodo poslali v Edmonton. Ves ta čas bomo potrebovali za načrt, ki ga imam v mislih; časa imamo ravno še zadosti na razpolago.«

„Slovenčeva“ športna posvetovalnica

Uspeh ali neuspeh Koširja v teku na 1500 m? Z zanimanjem ste brali, da je zmagal Košir v Bologni v teku na 1500 m s časom 4:03.8 min. Vprašujete, če pomeni to izboljšanje njegovih dosedanjih uspehov ali pa je kdaj dosegel tudi že boljše zmago. Kolikor mi je znano, se je začel Košir pripravljati tudi za teke na daljše proge. Pred letom smo tudi v našem listu omenili, da sodimo, da se bo zaradi svoje srednje veeke rasti in vitke postave lažje približal mednarodnim znanjкам na dolge proge. Letos je že tekkel na 5000 m in pokazal, da ima na tej progi vse pogoje za lep napredek. Sodim, da tek na 1500 m ni več njegova specialna proga. Čas, ki ga je dosegel preteklo nedeljo v Bologni, je nekoliko šibkejši od njegovega rekorda, ki ga je postavil l. 1941. in znaša 3:57.6 min. ali 953 točk po finskih tabelah. Tudi to kaže, da zdaj ne trenira več samo srednjih prog, temveč tudi dolge. Če bi bil v teku na 1500 m s tem časom premagan, bi lahko govorili o nazadovanju, ker pa je bil prvi in ker je znano, da tekmuje tudi na 5000 m, bi bila taka sodba preuranjena. (B. J.)

Teniški igrišče. Iz pisma posnemam, da bi si radi omenili igrišče za tenis. Za to je potrebna najprej ravna poljana, ki meri 23.75x11 m. Glede podrobnih mer svetujemo, da si ogledate igrišča na Iliriji, kjer boste videli, kako potekajo zunanje in notranje mejne črte in kako so postavljeni kolčki za mrežo. Točne mere, kakor tudi nekaj osnovnih navodil za igranje boste dobili v »Knjigi o športu na str. 248. in dalje. Prepričilo mi je odmerjen prostor, da bi vam na tem mestu lahko dal uporabna navodila za ureditev igrišča in za igranje samo (O.M.)

Kdo se lahko prišteva med juniorje? Športne organizacije delijo svoje tekmovalce v različne razine po starosti. Glavni skupini tvorijo tako imenovani juniorji in seniorji. Med juniorje prištevajo navadno mladeniče do 18 let stare, med seniorje pa vse starejše tekmovalce. V zadnjem razpisu Lahkotletske zveze ste lahko brali, da bodo emeli tekmovalci v nedeljo na juniorskem pokrajinskem prvenstvu samo oni mladeniči, ki so rojeni po 31. dec. 1925. (N. P.)

Svetovni rekord v teku na 1 miljo. O velikem dogodku v Göteborgu, kjer se je posrečilo Arne Andreassonu, da je ugasnil luč Haeggovemu svetovnemu rekordu v teku na 1 miljo (1609 m) in postavil novega s 4 min. 2.6 sek., sem prejel doslej le pičla poročila. Povem vam lahko toliko, da so bili zbrani vsi najhitrejši švedski tekači na srednje proge, razen Haegga, ki se muudi na gostovanju v Ameriki. Začeli so z zelo ostrim tempom. Andreasson pa se je moral ves čas boriti z Gustafsonom, ki je bil tokrat sijajno razpoložen. Zaostal je šele v teku proti cilju, vendar je tudi Gustafson kot drugi postavil čas, ki je enak dosedanjemu svetovnemu rekordu (4:04.6 min.). Haegg torej ne bo z rožicami postlano, ko se bo vrnil z gostovanja. Pomislite, tudi tretji je dosegel izborni znak 4:06.81! Tako imajo švedi že zdaj, ko so šele dobro začeli z velikimi tekmami, več moč, ki z lahkoto pretečejo 1500 m izpod 3:50 min. (S. H.)

Jubilejne proslave SK 1913. Na izid končnih pokalnih tekem ob priliki proslav 30letnice beograjskega športnega kluba SK 1913 (bivšega SK Jugoslavije) boste morali še počakati. Doslej so znani naslednji izidi nogometnih tekem za pokal inž. Brane Ivanoviča: Vitez : Obilič 5:0, SK 1913 : Čukarički 2:1. Naslednjega dne so igrali finalno tekmo med Vitezo in SK 1913, ki pa je bila kljub temu, da jo je sodnik podaljšal in so igrali v vsem

120 min., nedoločena. Končala je izidom 2:2. Ker torej ni prišlo do zmage, bodo tekmo še enkrat ponovili. Imeli pa so ob tej priložnosti tudi druge prireditve, od katerih omenjam lahkotletsko s dvema dobrima rezultatom: v teku na 100 m je zmagal Popović s časom 11.9, v skoku v daljino pa Živković, ki je preskočil 6.60 m daleč. (E. K.)

Inozemski šport

Mednarodno nogometno tekmo med Slovaki in Bolgari, ki bo prihodnjo nedeljo v Bratislavi, bo sodil nemški sodnik dr. Bauwens. To bo drugo srečanje med omenjenima reprezentancama. Prvič sta tekmovali v Sofiji l. 1940., ko so zmagali Slovaki s 4:1.

Spet čitamo o sijajni formi švedskih atletov, med katerimi je postavil Sven Ljunggren nov državni rekord v teku na 400 m s časom 47.5 sek. Na isti prireditvi je znani sprinter Strandberg pretekel 100 m v 10.7 sek, Lidam pa 110 m z zaprekami v 14.5 sek.

Najhitrejši Evropejec v prsnem plavanju na 200 m je trenutno Nemec Herbert Klein. Nedavno je preplaval v Breslavi 200 m v čistih 2 min 42 sek. Tudi lani je užival sloves najhitrejšega v tej panogi plavanja.

Nemška plavalna zveza je potrdila svetovni rekord v prsnem plavanju na 100 m, ki ga je postavila Gisela Grass 9. maja t. l. v Leipzigu in znaša 1:19.8 min. Komisijsko poročilo o tem so poslali mednarodni plavalni zvezi s predlogom, da priznajo njej uspeh kot evropski in kot svetovni rekord.

Slavija : Sparta 8:4. Neprizakovano veliko golov je padlo na tekmi starih čeških nogometnih rivalov Slavije in Sparte, ki so jo odigrali v soboto zvečer v Pragi. Moštvo Sparte je v prvem delu igre že vodilo, potem pa je podleglo z visoko razliko. Kakor je znano, je Slavija češki prvak in se bo potegovala zdaj še za srednječeški pokal.

Literarni problemi

Neki profesor s Sorbone je kosil z dvema elegantnima damama.

»Omejenost nekaterih študentov,« je rekel med obedom svoji desni sosed, »presega danes res že vse meje. Pomislite, vprašal sem pri maturi študenta, kdo je spisal Hamleta. Nikoli bi ne uganili, kaj mi je odgovoril: »Ne vem, kdo ga je spisal. Jaz vem, da ga nisem!«

»In ga zares ni spisal on?« je vprašala dama.

Ogorčeni profesor ni odvrnil ničesar. Čez nekaj trenutkov se je obrnil k levi sosed in ji zaupal: »Nevednost nekaterih ljudi je naravnost nezaslišana. Pravkar sem vaši sosed priporočeval o nekem idiotu, ki ni vedel, kdo je spisal Hamleta. Vprašala me je, če ga je spisal študent sam.«

»Pa ga v resnici ni spisal on?« je vprašala dama.

Profesor je utihnil. Zvečer si ni mogel kaj, da ne bi potožil gospodinj: »Ne veste, kakšno smolo imam s svojimi sosedi! Pripovedoval sem jim o zabitem študentu, ki ni vedel, kdo je avtor Hamleta. In obe sta me enako neumno vprašali, če ga morda ni spisal študent sam.«

»Ubogi profesor,« je rekla gospodinja, »tako res ne boste nikoli zvedeli, kdo ga je spisal.«

Domačija v cvetju

Tomaž Poklukar

Ozrl se je ter zagledal na pragu Majdo v svetli domači obleki. Vabila ga je, naj pride pogledat zavese, katere je obrobila in pripravila za okna. Skoraj vse dni je prebela v svojem novem stanovanju. Domači se niso mogli načuditi, ko je praznila svoje skrinje ter vlekla iz njih neštete zarloge perila in obleke. Tu je bilo štiriindvajset posteljnih preoblek z ljubko vezanimi črkama M. V., dvajset spalnih srajc, svilenih, z vezanjem in čipkami, skratka tako ljubkih, da je Zofija mislila, da gre za plesne obleke.

In ko so prišle na vrsto prave obleke, jih je bilo toliko, da bi lahko oblekla ženske treh družin, in še bi ji dovolj ostalo.

Matevž je šlo na smeh, ko je gledal njene zaloge. Mati Andraževa je šele zdaj doumela, da si je poiskal sin svojo nevesto v preveč odlični hiši. Čudila se je, ko je gledala njeno balo, hkrati pa jo je skrbelo, kako bo šlo naprej.

Ze teden dni je imela Majda polne

roke dela z urejevanjem spalnice in obednice. Zdaj je končala z okenskimi zavesami, in Matevž ji je moral pomagati, ko jih je obešala. Pokregala ga je, ker je prišel v sobo z blatnimi čevlji. Kako tudi ne? Na tleh so ležale nove preproge, h katerim se je Matevž delovno obušoval kaj slabo prilagalo.

»Več, Matevž, doma boš hodil v copatah!«

»In vselej bom moral dvigniti dva prsta, in te vprašati, če bom smel v izbo,« ji je odvrnil.

Nekaj časa sta se pogajala, potem pa sta sklenila, da ne bosta hodila v čevljih v spalnico, v obednici pa bo imel Matevž svojo pisalno mizo in tam bo on gospodaril. Ne bo se sezual, bi bilo preveč zamudno!

Pritrdil ji je zavese na okna, in tedaj je videl, da mu je uredila žena dom z nenavadno dobrim okusom. Vse je bilo novo, lično in skrbno izdelano, toda prebogato. Matevž ni bil prijatelj, če bi prinesla k hiši pohištvo v kmečkem slogu, Vorinovi pa so bili

meščani in so vztrajali pri svojem okusu. Koncem koncev je Matevž diplomiran pravnik, in nikdo se ne more spodlikati nad tem, če ima udobnejše ali lepše stanovanje od marsikoga, ki se ponaša z imenitnostjo veleposestnika.

Njegova dva pokala, ki si ju je priporil na smuških tekmah, je postavila na vidno mesto v stekleni omari. Na pisalno mizo mu je postavila glinasto vazo s cvetjem, na steno pa je obesila veliko podobno Jaloceva v oljnatih barvah.

O, prijetno je bilo v tem domu, ki ga je urejevala mlada, nadebudna gospodinja! Skozi velika okna se je razprostiral pogled na dolino ob Rdolni, od tam na gozdove Kasjkovega brega in naprej proti visokim goram; kar pa je dajalo prostoru med stenami posebno toploto, je bila pojava ljubke žene, oblečene v svetlo rožnato obleko z ličnim, prilagajočim se predpasnikom. Ljubče je praznila skrinje ter zlagala predmete na svoja mesta.

Podobna je lastavici, ki plete gnezdo, si je mislil Matevž, dejal pa ji ni kaj takega. Samo pohvalil jo je, in odhitel spet v sadorin.

Razen Majde so bili vsi Andraževi pod vedrim nebom, kjer so opravljali vsakdanje dolžnosti poznega poletja. Mati je z najetimi ženskami izkopar

vala krompir, oče je bil pri vodi, kjer so zlagali les v splave, hlapec je mel sadje in ga nosil v stiskalnico, drvarji pa so podirali smreke. In še je bilo dela, ki je čakalo, da bo prišla vrsta nanj; otava je bila že godna za košnjo, na vrtni bilo treba poskrbeti za zimsko zelenjavo in klet je čakala na veliko čiščenje, preden jo bodo napolnili z novimi zalogami živeža in pijače.

Saj pravim, Andraževa je bilo zgledno posestvo; lahko bi rekel veleposestvo, združeno z lesno trgovino.

Če bi Matevž hotel, bi lahko hodil okrog v praznični obleki ter nadziral, vodil in urejeval dela. Toda bil je fant Andražev krvi, ki je tako ljubil domačijo, da se ji je posvečal z dušo in telesom, z mislijo in delom. Notranji nagibi so ga vabili k udejstvovanju, pri katerem ni bil posebno izbiren; zdaj je nadziral najemnike kot gospodar, zdaj je bil v njihovih vrstah in garal kakor najmočnejši hlapec.

Izročilo neprestanega prizadevanja se mu je pretakalo po žilah. Nagibi v športu utrjenega človeka so se njegove prirojene lastnosti samo še poglobili. Bili so dnevi, ko je z istim veseljem potiskal plug v zemljo s kakršnim se je kot študent oprijemal černekje visoko na zlatorogovih stezah.

Kdaj pa kdaj si je očitil, da se je umsko zanemarljivo, da je odložil knjige in prenehal s študijem. Toda knjige so se mu zveč pustile; rajši je sedel k mrazljivišču ter motril družabni red malih živalic ali pa se je zabaval z domačim petelinom, ki je bil prav po človeško ljubosumen na svoj kokošji harem. Nobena umetnina se mu ni zdelala tako lepa kakor ajda kadar cvete ali pšenica kadar zori. In v nobeni dišavi odličnih gospa ni čutil toliko opojnosti kakor v vonju cvetočih trte.

Kakor vladar je hodil po svojem posestvu in se veselil rasti milijonov drobnih bilk, cvetic, travic, klasja, pa vse do tisočerihih dreves: smrek, hojk, macesnov, hrastov, bukev, gabrov, brez, kostanjev in še marsikaterih drugih. Razumel je njih govorico v barvah in vonjavah, v oblikah in drzih, v rojenju in zorenju.

In sredi tega bogatega življenja je bil zdaj še nekdo, ki mu je pomenil več od snujoče narave. To je bila Majda, žena s svojo lepo, otroško dušo in s svojo mlado telesnostjo. Najpričupnejše dekle na svetu, ki mu je bilo določeno za življenjsko družico, in za mater njegovih otrok.

Prve dni po poroki sta bila mlada dva edina, ki sta se držala doma kakor da bi jima bil dolgčas, če se ne bi mogla vsak hip videti.

Mali oglasi

Službe

Jstejo:

Mlad zakonski par brez otrok išče mesto hišnika ali slično. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 4475. (a)

Prodamo

Suho sadje prodaja GOSPODARSKA ZVEZA, Bleiweisova cesta št. 29.

Brezove metle

senene grablje, držaje za lopate itd., dobite pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova 29 in Maistrova 10.

Lep akvarij

(6x35) obljuden z ekost, ribicami naprodaj. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 4533. (i)

Prodamo

več dobro obhranjenih sobnih in kuhinjskih kreslen, visoke omare, otmare, razne mize in drugo. Trgovina »Oglede«, Mestni trg 3 (vhod skozi vezo). (i)

Mrčes

(ušl, stenice, bolho itd.) zanesljivo uničite s Toxin praškom. Drogerija Kana, Zidovska ulica 1.

Pege in lišaj

vam zanesljivo odstrani »ALBA« krema. Drogerija KANC, Zidovska ul 1

Žgano apno

prvovrstno, vsako množično dobavljiva lahko takoj po naročilu: Apnenica E. Vodlan, Dobropolje ali Fr. Vodlan, Costova 8 Ljubljana. (i)

Ščistimadež

»SMACCHIATORE« se je za čiščenje oblek izkazal za najboljšo sredstvo, ker čisti hitro temeljito in ne pušča krogov. Zahtevalje v vseh trgovinah in drogerijah. Navodilo uporabe je na steklenici. Glavna zaloga PETRONAFTA, Ljubljana, Ciril-Metodova 35 a. Telefon 38-90. (i)

Naročajte in širite »Slovenca« !

Kupimo

Plačamo zelo dobro

za stare bicikle, bicikelje, gumo, motorna kolesa ter gume za motorna kolesa. Gasogeno - Merkur, Puharjeva ul. 6. (k)

Suhe gobe

na najvišji dnevni cenil kupuje Sever & Komp.

Prazne skatije

od Mama mleka in prazne steklenice kupujem po najvišji cenil. E. Guštin, Vodnikov trg 2. (k)

Staro žimo

kupimo, plačamo od 20 do 50 lir za kg po kvaliteti. Ponudite trgovini Ogled, Mestni trg 3 (vhod skozi vezo). (k)

Kolesa

različne velikosti, dobavljiva še po starih cenah — sušarski, mehanična delavnica, Bleiweisova cesta št. 13 (Figovec, levo dvorišče). (m)

Triciklje

različne velikosti, dobavljiva še po starih cenah — sušarski, mehanična delavnica, Bleiweisova cesta št. 13 (Figovec, levo dvorišče). (m)

Razprodaja koles

nekaj damskih, nekaj moških, odlične znamke, zelo ugodno naprodaj. Sušarski, mehanična delavnica, Bleiweisova 13, (Figovec, levo dvorišče).

Kolesa

kupuje in prodaja trdka »Promet«, nasproti križanske cerkve).

Obet

Slike za legitimacije »Lasciapassare«, tudi po starih slikah izvršuje najhitreje Hibser, Hugon, Ljubljana, Sv. Petra cesta 25. Naročila sprejema tudi po pošti! (r)

Avto-motor

2 motorni kolesi odlične znamke in eno motorno triciklo za 800 kg zelo ugodno naprodaj. Sušarski, mehanična delavnica, Bleiweisova 13 (Figovec, levo dvorišče).

KINO UNION 22-21
Pretrfajiva usoda mladega kmečkoga dekleta — Švicarski film nagrajen na XI. beneški filmski razstavi

»Glas krvi«
V glavni vlogi: Robi Rapp, Petra Marin.
PREDSTAVE ob 16.30, 18.30 in ob 20.30!

KINO SLOGA 27-26
Po svetovno znanem romanu A. I. Cronina
»...in zvezde gledajo«
Film rudarjev in velemeda.
V glavni vlogi: MICHAEL REDGRAVE.
Predstave ob 14, 16, 18 in 20.

KINO MATICA 22-41
Film o življenju in tragičnem koncu slovite pevke preteklega stoletja
»Maria Malibran«
Maria Cebotari poje arije iz oper Rossinija in Bellinija. Sijajni igralci: Rossano Brazzi, Renato Clalente, Tina Lattanzi
PREDSTAVE ob 16.00, 18.30 in ob 20.30!

»Maria Malibran«
Maria Cebotari poje arije iz oper Rossinija in Bellinija. Sijajni igralci: Rossano Brazzi, Renato Clalente, Tina Lattanzi
PREDSTAVE ob 16.00, 18.30 in ob 20.30!

»Maria Malibran«
Maria Cebotari poje arije iz oper Rossinija in Bellinija. Sijajni igralci: Rossano Brazzi, Renato Clalente, Tina Lattanzi
PREDSTAVE ob 16.00, 18.30 in ob 20.30!

»Maria Malibran«
Maria Cebotari poje arije iz oper Rossinija in Bellinija. Sijajni igralci: Rossano Brazzi, Renato Clalente, Tina Lattanzi
PREDSTAVE ob 16.00, 18.30 in ob 20.30!

»Maria Malibran«
Maria Cebotari poje arije iz oper Rossinija in Bellinija. Sijajni igralci: Rossano Brazzi, Renato Clalente, Tina Lattanzi
PREDSTAVE ob 16.00, 18.30 in ob 20.30!

»Maria Malibran«
Maria Cebotari poje arije iz oper Ross